

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta tělesné výchovy a sportu

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2009

Marek Nechanický

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta tělesné výchovy a sportu

Katedra technických a úpolových sportů

Vliv osobnosti na kariéru sportovce v paraglidingu

Vedoucí diplomové práce

PhDr. Jaroslav Dvorský, Ph.D

Zpracoval:

Marek Nechanický

září 2009

Rád bych touto cestou poděkoval PhDr. Jaroslavu Dvorskému, Ph.D za maximální ochotu, odborné vedení a poskytování cenných rad při zpracování mé diplomové práce.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl všechny literární prameny v práci použité.

V Praze dne 01. 09. 2009

.....

Marek Nechanický

Svoluji k zapůjčení mé diplomové práce ke studijním účelům.

Prosím, aby byla vedena evidence vypůjčovatelů, kteří musí pramen převzaté literatury řádně citovat.

Jméno a příjmení: Číslo obč. průkazu: Datum vypůjčení: Poznámka:

ABSTRAKT

Práce se zabývá osobností člověka a jejím vlivem na sportovní výkon a kariéru v paraglidingu. Zjišťuje osobnost sportovce a charakter zájmů jako trvalé soubory vlastností, pomocí vědeckého pozorování, dotazníkovým šetřením. Následně pak porovnává, jaké z měřených komponent mají vliv na sportovní výkon. Cílem je popsat, analyzovat a porovnat vliv osobnosti na sportovní výkon u vybraných soutěžních pilotů v ČR.

Základní metodou na získávání potřebných dat je dotazování formou dotazníků vyplněných soutěžními piloty různé úrovně výkonnosti.

Název práce: Vliv osobnosti na kariéru sportovce v paraglidingu

Cíle práce: Zjistit a porovnat vliv osobnosti sportovce a charakteru zájmů na sportovní výkon

Metoda: Dotazníkové šetření

Výsledky: V paraglidingu nemá osobnost sportovce podstatný vliv na sportovní výkon

Klíčová slova: paragliding, osobnost sportovce, charakter zájmů, korelační

analýza, specifické podmínky pro létání

ABSTRACT

This thesis is considering man's personality and its influence with sportsman's performance and career in paragliding sports. It investigates Sportsman's personality and characteristics of his interests as a permanent file of qualities gathered by questionnaire. Consequently it compares measured components affecting sport performance. The goal is to describe, analyze and compare effects of sportsman's personality over chosen competitive pilots from Czech Republic and their sport performance.

Main method to complete the data is questionnaire for pilots of diverse level of performance.

Title of dissertation: Interaction of sportsman's personality and his paragliding career.

Objectives of dissertation: To state and compare interaction of sportsmen's personality and interests with his sport performance.

Method: Questionnaire investigation

Results: In paragliding sports sportsman's personality doesn't affect sportsman's performance.

Key words: paragliding, sportsman's personality, characteristics of interests, correlative analysis, specific flying conditions.

OBSAH

1. ÚVOD	9
1.1. Historický vývoj.....	9
1.2. Paragliding.....	10
2. ZDŮVODNĚNÍ	12
3. CÍLE	13
4. TEORETICKÁ VÝCHODISKA	13
4.1. Charakteristika pg. létání.....	13
4.2. Výkon ve sportu- paragliding.....	15
4.3. Důležité schopnosti pro paragliding.....	16
4.3.1. Prostorová představivost.....	16
4.3.2. Tělesně pohybová (kinestetická) schopnost.....	17
4.4. Kategorie padáků.....	17
4.5. Motivace.....	19
4.5.1. Výkonová motivace.....	19
4.6. Zájmy.....	21
4.7. Definice osobnosti sportovce.....	21
4.8. Pojem korelační analýza – použitý software, výkonnost.....	22
4.9. Měřené osobnostní rysy	22
4.10. Charakteristika jednotlivých položek v testování charakteru zájmů.....	26
5. HYPOTÉZA	32
6. ÚKOLY	32
7. METODY	33
7.1. Psychologický dotazník	33
7.2. Zájmový dotazník.....	35
7.3. Doplnující otázky (specifické podmínky pro rozvoj sportovní výkonnosti).....	36
8. SOUBOR TESTOVANÝCH OSOB	39
9. ZPRACOVÁNÍ	42

10. VÝSLEDKY	43
10.1. Měření osobnostních rysů NEOPS.....	44
10.2. Zmapování charakteru zájmů – SSS Zuckerman.....	46
10.3. Zjišťování specifických podmínek pro rozvoj sportovní výkonnosti.....	47
10.4. Korelační analýza – tabulky.....	48
11. ZÁVĚR	51
12. DISKUSE	52
13. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	55
14. PŘÍLOHY	57

PŘÍLOHY

1. NEO – hodnocení jednotlivých respondentů
2. Výsledné grafy NEO jednotlivých probandů
3. Normy NEO
4. Percentil pro ženy
5. Percentil pro muže
6. Průměry škál pro jednotlivé skupiny
7. Validita NEO pětifaktorového osobnostního inventáře
8. Charakteristika jednotlivých osobnostních dimenzí NEO
9. Souhrn výsledků osobnostního dotazníku pro respondenty

1. ÚVOD

1.1 Historický vývoj

Každý z nás zná legendárního vynálezce a génia Leonarda da Vinciho. Právě tento velikán navrhl již před pěti sty lety první zařízení podobné dnešnímu padáku. Bohužel naprostá většina takovýchto vynálezců, kteří své stroje vyzkoušeli, přišli velice brzy o život. Za zmínku stojí jména jako Lilienthal, Pilcher, Blériot, Ferber, či Offerman. Prvenství nakonec údajně vybojovali bratři Orville a Wilbur Wrightovi ze Severní Karolíny, kteří se jako první „odlepili“ za pomoci padáku od svahu. Další vývoj padákového létání jde ruku v ruce s letectvím a oběma světovými válkami. Padák začíná být používán jako záchranný prostředek při pádu letadla. Zatím se ale jedná pouze o kruhové padáky, které mají blíže spíš k parašutismu, nežli k paraglidingu. Přelomový okamžik nastal po 2. Světové válce, kdy světlo světa spatřil vynález Francisca Rogalla.

V polovině 60. Let přichází Kanadčan Domina Jalbert s nápadem využít profilu křídla v konstrukci padáku. V Evropě se stal prvním průkopníkem inženýr Dieter Strasilla z Německa, jehož padák Ski Wing se však neujal. Další rozvoj paraglidingu přichází s neprodyšnými materiály. Za naprostý počátek paraglidingového sportu jako takového, je ale považován rok 1985, kdy Laurent Kolbermatten začíná prodávat padákové kluzáky. O rok později vzniká první padák z látky se zátěrem, Asterion. Roku 1988 nastává další posun ve výkonnosti padákových kluzáků a to díky elipsovitému profilu. V této době jsou již pořádány soutěže, kdo sletí větší horu, či kdo se udrží delší dobu ve vzduchu.

„Ještě v tomto roce uletěl Pierre Bouilloux 42 km. O rok později dosahovala hodnota světového rekordu 130 km a roku 1994 uletěl Slovinec Bojan Marčič téměř 330 kilometrů.“ (Plos, 2007)

V dnešní době létá na závěsném kluzáku v Evropě přes 100 000 lidí.

Počátky paraglidingu v ČR je do jisté míry spjat s horolezectvím. Jedním z prvních létajících horolezců u nás byl Jiří Šmíd s kluzákem od Josefa Tesaře. První padáky si šili, kolem roku 1987, piloti sami, dokud nezajistila sériovou výrobu firma Opus. V roce 1988 vznikly první směrnice pro výcvik paraglidingu a tento sport byl začleněn do tehdejšího Svazarmu. Po revoluci v roce 1989 u nás vzniká velké množství škol a nových výrobců. Prvním elipsovitým kluzákem byl kluzák Morava, z dílny již zmiňovaného Josefa Tesaře, která byla díky svým ne příliš dobrým vlastnostem nazývána Mordavou. V roce 1990 bylo možno zakoupit si padák od firem: Cirus, Pegas, Galaxy aj. Některé firmy zanikly, jiné se přejmenovali a spousta dalších do dnešního dne vzniklo. Jsou to například: MAC, Gradient, JoJo Wing, Sfair, či Axis. Každopádně má dnes Česká republika nejvíce výrobců na počet aktivních pilotů na světě.

1.2 Paragliding

Paragliding je tedy létání s padákovými kluzáky. Přes různé pochybnosti pilotů skutečných letadel je to regulérní cesta do vzduchu a za povětrnostních podmínek, adekvátních pilotnímu umění paraglidistky, jde o sport bezpečný, jako třeba plachtění s větroni nebo létání se sportovními letadly. Paragliding umožňuje létat bezmotorově i motorově na poměrně velké vzdálenosti- desítky, ba i stovky kilometrů. (Dvořák, 2003)

Jedinou podmínkou úspěšného zdolávání mnoha desítek kilometrů je důkladný trénink v termických podmínkách a alespoň nadprůměrné znalosti předpovědi počasí a základů termického létání.

Paragliding je jedním z nejrychleji se rozvíjejících sportů v České republice, s neobyčejně velikou základnou. Padákové létání je nejpopulárnějším leteckým sportem a v ČR je nejvyšší počet pilotů a firem zabývajících se výrobou paraglidingového vybavení, na počet obyvatel. V posledních desetiletích došlo k obrovskému rozvoji výkonnosti a bezpečnosti v konstrukci padákových kluzáků a tím i k zpřístupnění samotného létání široké veřejnosti. Tento sport je také nejlevnějším způsobem jak se může člověk dostat k létání, což je jeden z hlavních důvodů popularity paraglidingu. Bohužel samotné soutěže v paraglidingu jsou zatím příliš velkým problémem pro TV společnosti a samotný průběh závodů se dá velice těžko sledovat dostupnými prostředky, a tudíž se stává neatraktivní.

Výjimku tvoří akrobatické exhibice, které jsou naopak velice žádané. PG je tady především sport pro samotné soutěžící a jejich uspokojení z vlastního podaného výkonu.

Právě možnost, korelační analýzy osobnosti sportovce a dalších faktorů ovlivňujících sportovní výkonnost, mne inspirovala k realizaci tohoto výzkumného projektu. Jelikož paragliding není sport závislý na kondici (jako většina jiných sportů) a soutěžní piloti se skládají z řad lidí různých povah, věku a prostředí, z něhož pocházejí, rozhodl jsem se porovnat tyto komponenty a zjistit jejich vliv na výkonnost.

Ve své práci využiji korelační analýzy umožňující zachytit jednotlivé srovnávané komponenty a jejich porovnání z hlediska jejich vlivu na sportovní výkon. Pokusím se

zachytit nejdůležitější faktory ovlivňující sportovní kariéru soutěžních pilotů a porovnat jejich důležitost.

Domnívám se, že získané výsledky by mohly do určité míry přispět k obohacení tréninkového procesu skupiny mladých pilotů reprezentace ČR při Letecké amatérské asociaci.

2 ZDŮVODNĚNÍ

Paragliding je stále populárnějším sportem a zvyšující se počet začínajících soutěžních pilotů potřebuje srovnání s širokou soutěžní základnou. Je důležité jim ukázat, že paragliding není nic tak složitého a dá se provozovat v různých podmínkách a prakticky každým. Snaha, po stále lepším výkonu je samozřejmě doprovázena neustálým zlepšováním dovedností, které soutěžní létání vyžaduje, to je ale možno prakticky v každém věku (nezávisí na kondici).

Výkon je samozřejmě limitován správnými podmínkami, které jsou v čase stálé, či proměnné. A právě proto jsem se zabýval touto problematikou. A to především podmínkami, které ovlivňují průběh sportovní kariéry a především pak výkonnost pilotů padákového kluzáku. Tj. pomocí korelační analýzy porovnat jednotlivé faktory.

3 CÍLE

Cílem práce je zjistit, jestli různý průběh sportovní kariéry závodníků v paraglidingu, má kromě materiálních a jiných specifických okolností také nějaké osobnostní příčiny. Metodou vědeckého pozorování (dotazníkovým šetřením) shromáždit potřebná data a jejich porovnáním určit vliv jednotlivých zvolených faktorů na sportovní kariéru a výkon.

4 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

4.1 Charakteristika pg. létání

Paragliding je technicky velice náročný sport, při jehož provozování se pilot drží ve vzduchu pomocí stoupajícího vzduchu. Jako dvě základní příčiny stoupaní vzduchu můžeme uvést termické a svahové proudění. Již tyto názvy napovídají, jakým způsobem tato proudění fungují. Termické proudění závisí na intenzitě slunečního záření a teplotním gradientu vzduchu. V zásadě funguje tak, že dochází k nerovnoměrnému zahřívání povrchu země. Na místech kde se vzduch ohřívá rychleji, se odtrhne tzv. stoupák (termický stoupavý proud), s jehož pomocí lze s padákem stoupat. Svahové proudění závisí pak na síle větru, tvaru svahu a samozřejmě na jeho sklonu. Zde je princip daleko jednodušší. Ke stoupaní vzduchu napomáhá v tomto případě rychlost větru a svah, který funguje jako překážka, na níž se dochází ke stoupaní vzduchu. Pomocí vlastních zkušeností, technických možností kluzáku a právě těchto proudění

vzduchu, nabírá pilot potřebnou výšku. Ačkoli lze dnešní době odstartovat a nabrat výšku i v rovinných oblastech, pomocí vlekání na laně, je paragliding ve většině případů provozován v hornatých oblastech, kde prudké svahy umožňují start a více možností, jak nalézt a využít stoupavé proudy. Ať jde ale o létání kdekoli, start i přistání se provádí vždy proti větru, což nám obě činnosti podstatně usnadňuje, díky menším rychlostem. Rychlost větru není důležitá pouze při startu a přistání, ale také v průběhu samotného letu. Ovlivňuje akční rádius doletu a rychlost letu vůči zemi. Je logické, že samotný let probíhá v neustále se měnících podmínkách. Vlivem proměnlivosti podmínek, změn terénu, nadmořské výšky a počasí, je pilot vystaven značné psychické zátěži s důrazem na správné rozhodnutí.

Vlastní let se dá charakterizovat jako činnost heuristická, s vysokým podílem improvizace a nutností reagovat okamžitě správným rozhodnutím, které mají společné pouze následující body plánu letu:

- *seznámení se s úkolem (slet do údolí, svahování, termický let...)*
- *příprava (padáku ke startu, přístrojů, meteorologická situace...)*
- *soustředění (ideomotorická představa budoucího výkonu)*
- *realizace vlastního letu (start, let, přistání)*
- *zpětná vazba (snaha o získání co největšího množství informací o způsobu provedení).*

U zkušených sportovců probíhá po celou dobu podvědomé sledování a vyhodnocování meteorologických podmínek a jim pak přizpůsobují s ohledem na očekávaný výkon další rozhodovací činnost. (Technické sporty, učební texty pro povinný předmět FTVS UK)

4.2 Výkon ve sportu - paragliding

Výkon v paraglidingu je poměrně složité specifikovat. Nemůžeme prakticky vycházet z jiných sportů než z leteckých s podobnými požadavky na jednotlivé disciplíny. Vezmeme-li to od pomyslného konce, vychází výkon v paraglidingu z rychlosti překonání dané vzdálenosti, popřípadě z co možná nejdelší uletěné vzdálenosti na určené trati. Výkon je tedy limitován jednak technickým vybavením, hlavně pak ale schopnostmi pilota. Pomineme-li úroveň technického vybavení, „někdy si prostě nemůžeme vybrat“, spočívají tyto schopnosti především na pilotovy. Základní dovednosti pilotáže paraglidového křídla (na soutěžní úrovni) spočívají především na technice pilotáže padákového kluzáku a umění pilota číst terén a povětrnostní podmínky neboli počasí.

Pro začátek nemá smysl zabývat se technikou letu a technikou stoupání v termice. Postačí nám informace, že pilot musí bez problému a bezpečně ovládat svůj padák tak, aby se nedopouštěl zbytečných chyb a neztrácel tak pracně nabytou výšku.

Povětrnostní podmínky, je velmi obecný pojem, soustředme se tedy pouze na momenty, které jsou nejdůležitější pro co možná nejlepší výkony v paraglidingu. Základní dovedností je čtení terénu a mraků, neboli schopnost pilota odhadnout kdy a kde právě stoupá teplý stoupavý proud, který by mu pomohl co nejrychleji nabrat výšku. Stoupavé proudy se tvoří, pakliže zemský povrch a atmosférické podmínky splňují určitá kritéria. Tato dovednost je v soutěžním létání absolutně nezbytnou, pakliže ale pilot ovládá pouze svůj padák a dokáže sám najít a ustředit termické proudění (stoupání), neznamená to ani z daleka že bude úspěšný a podá dobrý výkon. Samozřejmě že jsou spousty pilotů, kteří závodí pouze s těmito dvěma dovednostmi, nemůžeme ale čekat, že mají větší šance na dobré umístění. Celá soutěžní „špička“ je

dnes srovnaná, z hlediska umění samostatně myslet a vyhledávat stoupavé proudy. Pakliže jsou výše uvedené podmínky pro pilota již samozřejmostí, dostáváme se zpátky na začátek. V tento okamžik (na této úrovni) již není cílem doletět co nejdál, nýbrž letět co nejrychleji. A to se dostáváme zpátky právě k samotné pilotáži padáku. Kvalitnějších výkonů dosáhnou ti piloti, kteří dokážou rychleji stoupat. Rychlé stoupání vyžaduje jak bezchybnou pilotáž, tak někdy notnou dávku rizika (na křídlech kategorie C a Z). Zde potom platí, kdo dokáže účinněji stoupat, stoupá kratší dobu a logicky získává cenné vteřiny na své soupeře. Nutno dodat že neexistuje žádný manuál, podle kterého je možné létat, byť na průměrné úrovni. Začínající paraglidisté získávají nové zkušenosti a dovednosti s každým letem a ačkoli si mohou pomoci nějakou příručkou, musejí stejně nalétat stovky hodin, při kterých si musí všechny dovednosti řádně zažít.

4.3 Důležité schopnosti pro paragliding

Poznání klíčových schopností je důležité pro pochopení vlastního výkonu v paraglidingu. Samozřejmostí je, že prakticky žádní piloti nemohou mít například strach z výšek a jiné více či méně důležité schopnosti pro provozování samotného paraglidingu, či létání jakéhokoli jiného druhu. My se budeme ale zabývat schopnostmi, které jsou důležité pouze pro výkonnostní (termické) létání.

4.3.1 Prostorová představivost

Pod tento pojem shrnujeme tři praktické důležité schopnosti: především je to prostorová orientace. Zde jde o určování polohy člověka v jeho okolí, jaké potřebuje například letec nebo skokan. Dále je to vizualizace. Tato schopnost nám umožňuje představit si, do jakých vzájemných vztahů se dostanou předměty mimo nás, octnou-li

se v určitých polohách. Třetí složkou prostorové představivosti je kinestetická představivost, kterou potřebuje technik, aby mohl určit výsledný pohyb různých soukolí apod.

Prostorovou představivost lze také nazvat prostorovou inteligencí (dle Gardnerovy teorie sedmera inteligencí). Projevuje se dobrou orientací v prostoru a snadným vytvářením vizuálních představ. Nadprůměrnou prostorovou inteligenci mají např. architekti, navigátoři, orientační běžci a samozřejmě také soutěžní letci.

4.3.2 Tělesně – pohybová (kinestetická) schopnost

Je to schopnost užívat své tělo, nebo jeho části k provádění cílevědomých a obratných pohybů. V případě paraglidingu lze s nadsázkou říci, že tato schopnost se netýká pouze tělesných segmentů pilota, ale pilota a jeho padáku jako jednoho celku. Je velice důležité, aby pilot padáku věřil. Nejlepší piloti jsou se svým padákem sžiti natolik, že se opravdu dá mluvit o jednom celku a ne o pilotu a kluzáku zvlášť.

Vlohy pro tyto schopnosti mohou výrazně napomoci rychlosti učení termického létání, nelze ale říci, že jsou nezbytnou podmínkou vrcholové úrovně soutěžního létání. Vrcholové úrovně výkonnosti létání, v České republice, nedosahují piloti kvůli těmto schopnostem, nýbrž díky letovým zkušenostem nabitých stovkami nalétaných hodin a především pak motivaci.

4.4 Kategorie padáků

A = STANDART neboli školní padák. Tento padák by měl být prvním krokem každého paraglidisty. Jde o velice bezpečný padák, který dokáže poměrně dobře letět a

v případě hrubých zásahů do řízení, jakých se dopouštějí začátečníci. Tato bezpečnost jde však na vrub výkonnosti tohoto „křídla“.

B = PERFORMANCE. Padáky této kategorie jsou určeny pro výkonnostní létání. Jejich pilotáž je již náročnější a pilot, který vlastní tento padák by měl již mít s létáním nějaké zkušenosti. Stoupá zde výkon a klesá bezpečnost, většinou jde ale vesměs o poměrně bezpečné padákové kluzáky. V soutěžním pojetí paraglidingu je tento padák jakousi zlatou střední cestou, což se také odráží v množství „béček“, které je k vidění na startovním poli českých závodů.

C = COMPETITION jsou padákové kluzáky určené pro závodní činnost. K „obsluze“ tohoto padáku jsou již nutné mnohaleté skutečnosti, protože u těchto padáků je na prvním místě výkon, pak až bezpečnost. Jedná se o soutěžní padáky používané na soutěžích nejvyšší úrovně.

T = TANDEM je kategorie odlišná, jelikož zde nejde o výkon, nýbrž o maximální bezpečnost, podobně jako u kategorie A. Požadavky na licenci T se ale podstatně liší od licence A, a to především kvůli odpovědnosti pilota vůči druhé osobě, kterou má pilot tandemového padáku sebou ve vzduchu.

Poslední kategorií je **Z**. Piloti s licenci na tento typ „křidel“ mohou pilotovat padákové kluzáky bez potřebných mezinárodně uznávaných testů, většinou jde o prototypy nových křidel, případně o upravené padákové kluzáky sloužící těm nejlepším výkonům. Jedná se vesměs o testovací piloty a soutěžní piloty těch největších kvalit. I tento typ padáku je možné zahlédnout na závodech, prakticky ale pouze na světovém poháru a podobných soutěžích té nejvyšší úrovně.

4.5 Motivace

Technické možnosti padáku, zkušenosti pilota a jiné faktory nejsou jediným, co ovlivňuje výkon v paraglidingu. Jako ve všech ostatních sportech i zde je velice důležitá motivace pilota podat co nejlepší výkon. Právě z tohoto důvodu je vhodné říci pár slov o tom, co to vlastně motivace je.

Motivace je souhrnné označení pro motivy a jejich působení. Definovat je proto třeba slovo, „motiv“. Řekněme tedy, že motiv je faktor, který uvádí, cosi, do pohybu. Může to být pohyb ve fyzikálním slova smyslu, nebo v přeneseném smyslu – pohyb psychický, myšlenek, rozhodnutí atd. Je to tedy faktor uvádějící do pohybu ve smyslu jakékoli činnosti, či procesu.

Lidské motivy vytvářejí složité předitivo: všelijak se propojují a kombinují. Určitý čin často slouží více motivům najednou, je vícenásobně determinován. (Říčan 2007)

V soutěžním paraglidingu platí toto pravidlo samozřejmě také. Motiv, jimž slouží účast na soutěžích, je celá spousta. Od potřeby stýkat se s lidmi se stejnými zájmy, přes určitý druh specifického cestování, až po dosažení co nejlepších výsledků.

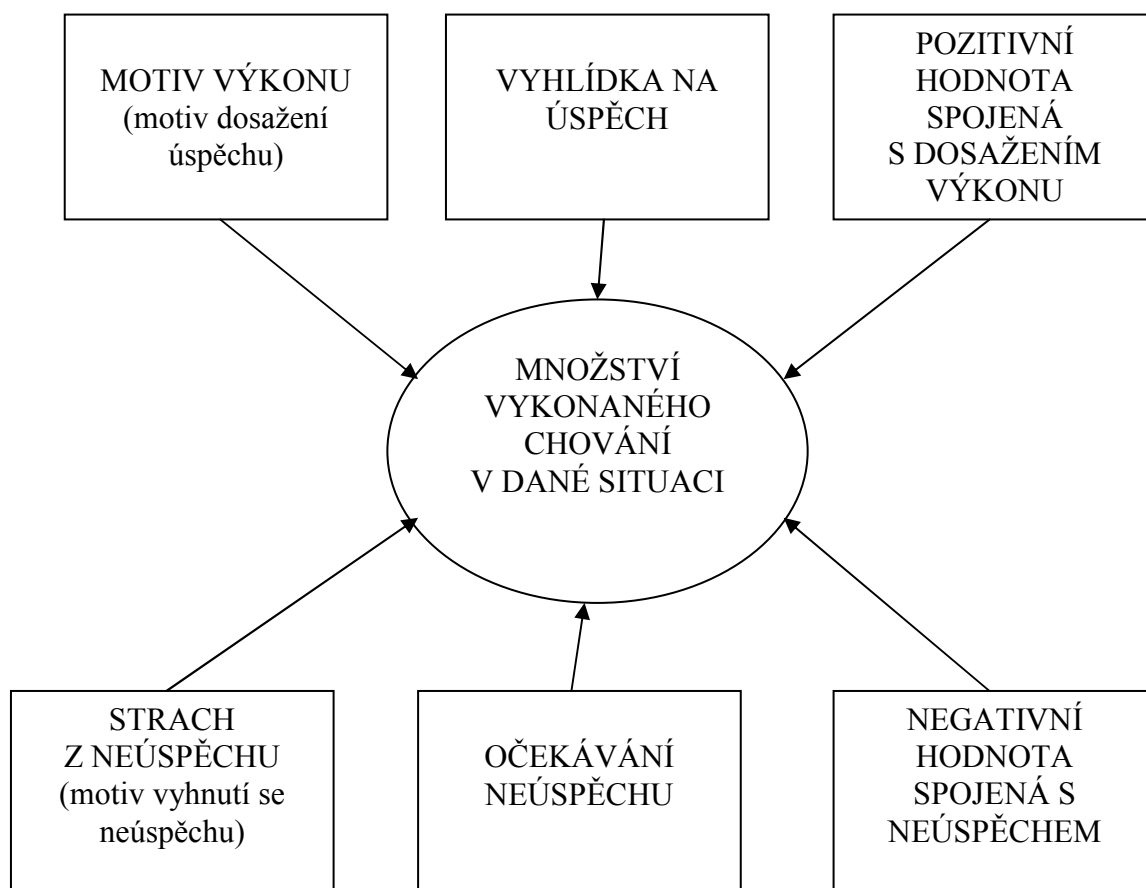
4.5.1 Výkonová motivace:

„Výkonová motivace je chápána jako očekávání určitých afektivních změn ve vztahu k dosažení či nedosažení cíle. Konkrétně jde o motivační vliv naděje na úspěch a strachu z neúspěchu, závislý na zkušenostech jdoucích až k výchově v rodině, na kauzálních atribucích a dalších činitelích.“ (Nakonečný, 1996)

Musíme ale brát v úvahu, že samotná motivace k dobrému výkonu zdaleka nestačí, ačkoli po úspěchu touží všichni. Ne všichni ale dokážou překonat strach z neúspěchu.

Pakliže budeme mluvit o paraglidingu, platí pro výkon následující vzorec.

$$\text{výkon} = \text{schopnosti (zkušenosti)} \times \text{technické možnosti padáku} \times \text{motivace}$$

Subjektivní determinanty výkonového chování (chování v situaci orientované na výkon). Podle C. B. Wortmana, E. F. Laftusové a M. E. Marshallové 1980, s. 309.

4.6 Zájmy

Jelikož podstatnou součástí tohoto testování je zjištění charakteru zájmů soutěžních pilotů, specifikujme si tedy také zájmy.

Jejich základem jsou primární potřeby, zvláště psychologické, které se konkretizují v podmínkách daného kulturního prostředí. Například zájem o netradiční a výjimečné zážitky (paragliding) se může pochopitelně rozvinout jen při určitém stupni odvahy, nezávislosti a soběstačnosti jedince. Zájem můžeme definovat jako odvozenou potřebu, která se uspokojuje prováděním určité činnosti. (Říčan, 2007)

Zájem o paragliding se například uspokojuje samotným létáním, ne dosažením určitého výkonu, či výsledku. Tam kde je na prvním místě výsledek, ne let samotný, nejde už o čistý zájem, nýbrž o složitější motivační komplex.

4.7 Definice osobnosti sportovce – (dle Mgr. Evy Tomešové, Ph.D.)

Osobnost sportovce se dá popsat jako relativně stálá individuální jednota duševních vlastností a procesů jedince. Neustále se vyvíjí na základě interakcí vrozeného a naučeného. Též se projevuje v interakci s okolím. Je to tvůrčí celek směřující k růstu a seberealizaci. To, jak člověk vnímá sám sebe, jeho sebepojetí, ovlivňuje jeho psychickou pohodu a jednání.

Struktura osobnosti:

Struktura osobnosti obsahuje následující: povahové vlastnosti, temperament, schopnosti, vloh, motivační či morálně-volní vlastnosti, sociální role.

Každý člověk je jedinečnou osobností. Vrcholoví sportovci nejsou stejní, každý z nich je jedinečnou kombinací různých předností a nedostatků! Sportovní, motorický či

fyziologický talent nestačí. Výzkumy dokazují, že sportovci mají zvýšenou potřebu dominance, jsou emocionálně stářejší, jsou vybaveni vyšší sociabilitou a mají tendenci být dobře hodnoceni okolím, dosahovat výkonů, být houževnatější v řešení problémů a mají rozvinutější způsob sociální komunikace.

4.8 Pojem korelační analýza - použitý software, výkonnost

V nejobecnějším smyslu, slovo „korelace“ označuje míru stupně asociace dvou proměnných. Říká se, že dvě proměnné jsou korelované (resp. asociované), jestliže určité hodnoty jedné proměnné mají tendenci se vyskytovat společně s určitými hodnotami druhé proměnné. Míra této tendence může sahát do neexistence korelace, až po absolutní korelaci. Statistické usuzování o korelačních koeficientech se opírá o teorii pravděpodobnosti, pro společné rozdělení dvou nebo více náhodných proměnných.
(Hendl, 2006)

Korelační analýza je tedy způsob zjištění vzájemných vztahů mezi jednotlivými proměnnými. Zkoumá vztahy proměnných graficky a pomocí různých měr závislostí, které nazýváme korelační koeficienty.

4.9 Měřené osobnostní rysy (dle NEO, M. Hřebíčková, T. Urbánek)

Neuroticismus

Škála zjišťuje individuální rozdíly v emocionální stabilitě a emocionální labilitě-Neuroticismus. Termín Neuroticismus nelze v tomto případě chápat jako psychiatrickou kategorii nebo diagnózu. Stejně jako ostatní škály inventáře také škála Neuroticismus z NEO pětifaktorového osobnostního inventáře zahrnuje charakteristiky, jimiž se

všichni lidé více či méně odlišují. Škála zjišťuje, jak jsou prožívány negativní emoce jako např. strach, sklíčenost, rozpaky. Lidé, kteří dosahují vysokého skóru Neuroticismus, jsou psychicky nestabilní a jejich psychická vyrovnanost je snadno narušitelná. Na rozdíl od emocionálně stabilních jedinců uvádějí častěji negativní prožitky a obtíže při jejich překonávání. Snadno je lze přivést do rozpaků, cítí se zahanbeni, nejistí, nervózní, úzkostní, intenzivněji prožívají strach, obavy, nebo smutek. Jejich představy nekorespondují s realitou, proto mají omezenou možnost kontrolovat se a zvládat stresové situace. Emocionálně stabilní jedinci takové potíže nemají, jsou klidní, vyrovnaní, bezstarostní a ani stresující situace je nevyvedou snadno z míry.

Extraverze

Extroverti jsou společenší, ale tato vlastnost není jedinou vystihující tento pól dimenze. Jedinci, kteří dosahují vysokého skóru v této škále, se popisují navíc jako sebejistí, aktivní, hovorní, energetičtí, veselí a optimističtí. Extroverti mají rádi druhé lidi, jsou rádi součástí skupin a různých společenských shromáždění, mají rádi vzrušení a udržují si veselou mysl. Charakterizovat typického introverta je poněkud obtížnější. Introverze by měla být nahlížena spíše jako nepřítomnost extroverze, než jako její protiklad (Costa, McCrae, 1992, s. 15). Introverti jsou spíše zdrženliví, než nepřátelští, spíše nezávislí a samostatní, než poslušní a povolní, spíše vyrovnaní než nejistí nebo flegmatictí. Introverti nemusejí nutně trpět sociální fobií, jejich zdrženlivost je ovlivněna přáním zůstat o samotě. Ačkoli nepřekvapují živostí a čilostí typickou pro extroverty, nelze o nich říci, že by byli nešťastní, nebo pesimističtí. Na tomto místě je nutné zdůraznit, že extroverze, jak ji vymezují Costa a McCrae (1989), se odlišuje od

Jungova pojetí extroverze (1921). Charakteristiky vystihující introspekci a reflexi jsou součástí otevřenosti vůči zkušenosti nikoliv Extraverze.

Otevřenost vůči zkušenosti

Tato obecná dimenze je méně známá, než dvě předchozí Neuroticismus a Extraverze. Živá představivost, citlivost na estetické podněty, vnímavost k vnitřním pocitům, upřednostňování rozmanitostí, zvědavost a nezávislý úsudek jsou charakteristiky, které lze najít v mnoha osobnostních dotaznících, ale v samostatné škále se vyskytují pouze v NEO inventářích. Škála postihuje zájem a míru zaujetí pro nové zkušenosti, prožitky a dojmy. Osoby dosahující vysokého skóru v této škále udávají bohatou fantazii a jsou vnímavější k prožitkům pozitivních i negativních emocí více než uzavření jedinci. Berou v úvahu nové myšlenky a nekonvenční hodnoty. Popisují se jako vědychtiví, intelektuální, obdařeni fantazií, ochotni experimentovat a zajímají se o umění. Jsou připraveni kriticky přeformulovat platné normy a převzít nové sociální, etické a politické hodnoty. Často se chovají nekonvenčně, zkoušejí nové způsoby jednání a dávají přednost změně. Osoby dosahující nízkého skóru v této škále mají častěji sklon chovat se konvenčně a zastávat konzervativní postoje. Dávají přednost známému, osvědčenému a jejich emoční reakce jsou často utlumeny.

Přívětivost

Stejně jako Extraverze i Přívětivost charakterizuje interpersonální chování. Nejvýraznější charakteristikou osob dosahujících vysokého skóru na této škále je altruismus. Takový lidé mají pro druhé pochopení a porozumění, projevují jim přízeň, chovají se k nim laskavě a vlídně. Jsou vždy ochotni pomáhat a jsou přesvědčeni, že

ostatní zase budou pomáhat jim. Mají sklon důvěřovat druhým lidem a dávají přednost spolupráci. Osoby s nízkým skórem se naproti tomu popisují jako nepřátelské a egocentrické, mající tendenci znevažovat záměry druhých lidí. Spíše soupeří, než spolupracují. Charakteristiky tvořící pozitivní pól dimenze Přívětivost jsou sociálně žádoucí, proto budou přívětiví lidé oblíbenější než ti, kteří s druhými nespolupracují. Přesto je třeba zdůraznit, že schopnost bojovat za vlastní zájmy je v mnoha situacích velmi potřebná. Jistá míra skepse vůči názorům druhých přispívá k úspěšnému řešení problémů.

Svědomitost

V různých teoriích osobnosti hraje důležitou roli koncept kontroly podnětů. V průběhu vývoje se většina jedinců učí ovládat svá přání a touhy. Neschopnost zvládat podněty a pokušení je v NEO indikátorem Neuroticismu. Navíc existuje další druh sebekontroly, který se vztahuje k aktivnímu procesu plánování, organizování a realizace úkolů. To je podstatou dimenze Svědomitosti. Osoby dosahující vysokého skóru v této škále se popisují jako cílevědomé, ctizádné, pilné, vytrvalé, systematické, s pevnou vůlí, disciplinované, spolehlivé, přesné a pořádné. Tyto sociálně žádoucí charakteristiky mají vztah k studijním a pracovním výkonům, mají však i svou negativní stránku, pokud překročí únosnou míru a projeví se jako přehnaná pořádkumilovnost, pedantičnost, nebo workoholické chování. Osoby s nízkým skórem se popisují jako nedbalé, lhostejné, nestálé, naplňující své cíle s malým zaujetím.

4.10 Charakteristika jednotlivých položek v testování charakteru zájmů (dle Kubán, disert. práce)

SSS

V hodnotě označené zkratkou SSS lze dosáhnout bodové hodnocení v rozmezí od 0 do 40 bodů. Dosažený výsledek naznačuje, nakolik má ve svém životě tendenci respondent vyhledávat různé intenzivní podněty a prožitky. Zjednodušeně lze uvést, že čím je dosažená bodová hodnota nižší, tím klidnější životní styl dotyčnému vyhovuje. Naopak vyšší dosažený počet bodů znamená, že svůj život má tendenci žít intenzivněji. Respondent se snaží vyhledávat rozmanité, nové, komplexní a intenzivní prožitky, zkušenosti a vzrušení. Pro jejich dosažení je ochoten podstoupit i různá rizika, ať jde o riziko fyzické, sociální, právní nebo finanční. Průměrná bodová hodnota se liší v závislosti na věku a na pohlaví.

Čím vyšší věk, tím je hodnota nižší. Ženy dosahují v průměru nižších hodnot než muži. Orientačně lze uvést následující hodnoty, rozdělené do věkových kategorií:

16 – 19 let muži 22, ženy 17. 20 – 29 let muži 20, ženy 16. 30 – 39 let muži 19, ženy 12. 40 – 49 let muži 16, ženy 11. 50 – 59 let muži 14, ženy 8. 60 let a více muži 12, ženy 7.

Obecně lze říci, že klesající bodová hodnota v průběhu života je ovlivněna především dvěma faktory. Prvním je postupný úbytek fyzických sil a druhým životní zkušenost, která nenutí již v takovém rozsahu vyhledávat nové věci. Dále je nutné zvážit i zkušenosti s problémy s podstupováním rizika a jeho případných neblahých následků a tedy určitá rozvaha až opatrnost.

Konkrétní bodové hodnocení znamená, zda vzhledem k věku a pohlaví přibližně odpovídá průměru nebo se řadí spíše mezi klidnější a rozváznější nebo naopak mezi ty,

kteří žijí intenzivně, či dokonce bouřlivým životem. V rámci uvedených skupin respondenta vnímá i jeho okolí. Pro každého pak tento výsledek konkrétně znamená, v jaké skupině lidí se cítí nejlépe. Ten kdo, upřednostňuje klid, se zpravidla necítí nejlépe při dlouhodobém pobytu mezi lidmi, jejichž životnímu tempu stačí pouze se značným úsilím. Naopak velmi činorodý člověk se při delším pobytu ve skupině velmi klidných osob nejspíše začne nudit. Toto hledisko je vhodné uplatňovat i v partnerských vztazích. Pokud si mají partneři navzájem vyhovovat, měli by mít přibližně srovnatelné hodnoty uvedené tendence. Je možné navázat i trvalý partnerský vztah v případě, že hodnota muže je vyšší, než u ženy. V takovém případě může tento vztah kvalitně fungovat v případě partnerského vztahu, kdy u ženy převládá zájem o rodinu a toleruje partnerovi jeho široké spektrum aktivit. Naopak vztah s ohledem na rozdíly v psychice mužů a žen funguje jen výjimečně, protože u partnerů se dříve či později zpravidla dostaví tendence vyčítat ženě nedostatečnou míru péče a zájmu o rodinu.

TAS

Bodová hodnota u tohoto údaje může dosáhnout hodnot od 0 do 10 bodů, stejně jako u dalších údajů. Zde získává respondent upřesněné informace, do jaké konkrétní oblasti jeho zájmy směřují. V případě údaje TAS – oblasti vyhledávání napětí a dobrodružství, je získávána informace, nakolik respondent touží zabývat se sportovními činnostmi nebo činnostmi, které zahrnují určité fyzické úsilí, nebezpečí nebo riziko. Velmi často tyto činnosti poskytují neobvyklé prožitky prostřednictvím rychlosti nebo gravitace. Mnohdy vyžadují značné fyzické úsilí, které je nutno vynaložit v souboji se soupeři a při překonávání přírodních nebo jiných překážek. Často dochází k vystavení riziku ohrožení zdraví nebo dokonce i života. Dosti často je také překonáván strach.

Typickými činnostmi, ke kterým osoby s vyšším hodnocením v této oblasti inklinují, je sport nebo riziková pracovní činnost.

U osob, které v této oblasti dosáhnou nižšího hodnocení, nebývá sport hlavní životní hodnotou nebo jsou v něm úzce specializovány. Se zvyšující se hodnotou, při praktické realizaci uvedených nebo obdobných činností lze uvažovat o osobách s dobrou fyzickou kondicí, předpoklady pro motorické učení a rostoucí mírou všestrannosti. Z vlastností osobnosti lze uvést zejména rostoucí míra sebedůvěry a odvahy. Sport slouží u těchto osob jako prostředek aktivního odpočinku a odreagování v případě psychického napětí. Uvedené údaje se týkají aktivní účasti v uvedené oblasti. Je možná i pasivní forma v podobě diváctví, kde se tento zájem stává především uvedeným prostředkem pro uvolnění psychického napětí.

ES

V této oblasti lze dosáhnout stejného rozmezí bodového hodnocení, jako u předchozí oblasti. Tato oblast vyhledávání zkušeností, zahrnuje tendenci vyhledávat nové zkušenosti prostřednictvím mysli a smyslů. Příkladem mohou být hudba, umění, cestování, seznámení se s nekonformním životním stylem a nekonvenčními přáteli. Patří sem například i prožitky získané v oblasti gastronomie. Mezi prožitky, které do této oblasti také patří, ale rozhodně je nelze považovat za pozitivní jsou prožitky získané prostřednictvím návykových látek, zejména drog.

Dosažení nízkých bodových hodnot opět naznačuje menší míru zájmů v uvedené oblasti nebo úzkou specializaci. Vyšší bodové hodnocení znamená širší sféru zájmů a mnohdy i vyšší intelektové hodnocení, které dotyčné osobě umožňuje všechny oblasti zpracovat. Při dosažení nejvyšší hodnot (8 a více) je však na místě varování. V tomto

případě jde zvědavost tak daleko, že konkrétní osoba má tendenci vyzkoušet vše, včetně drog. Zde by ale při včasném nezvládnutí situace mohlo dojít k nebezpečí poškození zdraví nebo dokonce ohrožení života.

Z hlediska určité rovnováhy osobnosti je žádoucí, aby byly dosaženy i třeba nižší bodové hodnoty v obou uvedených oblastech. Pokud by byla jednostranná orientace do oblasti ES, není situace nijak vážná. Je dostatek osob, které prožívají velmi pestrý život i bez sportu. Při jednostranné orientaci do oblasti TAS, si ovšem musíme uvědomit, že v průběhu života dojde k postupnému omezení provádění sportu. Pokud by tato změna byla náhlá, jako v případě zranění, je nebezpečí, že nebude-li mít dotyčná osoba náhradu kvalitních zájmů v intelektuální oblasti, bude hledat prožitky rychlé, což bývá nejčastěji právě alkohol nebo drogy.

Dis

Oblast disinhibice lze považovat za oblast míry respektování právních a morálních norem. Tato oblast zahrnuje vyhledávání prožitků prostřednictvím různých druhů aktivit. Mezi sociální aktivity lze řadit záležitosti, jako jsou večírky, společenské popíjení, sex a střídání sexuálních partnerů. Právní riziko má nejčastěji souvislost s oblastí podnikání nebo s činnostmi, které se pohybují na okrajích daných právních norem. Do této oblasti také samozřejmě patří i činnosti, které souvisí s více či méně závažnými kriminálními činy.

S finančním rizikem se lze setkat v každodenním životě v pracovní oblasti, kde je nedílnou součástí jakéhokoliv podnikání. Toto riziko lze však i aktivně vyhledávat v činnostech, které souvisí s dobrovolnou účastí jedince. Zde je možno uvést zejména

různé druhy sázení, návštěvy kasin a zábavních podniků a v neposlední řadě hraní na výherních hracích automatech.

Rozsah a obliba prožitků získaných v této oblasti úzce souvisí s morálními zábrany osobnosti nebo její tendencí o vlastní prosazení. Důležitými protipóly v této oblasti jsou rovněž submisivita, tedy tendence nechat se ovládat a dominance, tedy tendence ovládat druhé.

Osoby, které dosáhnou, v této oblasti nízké bodové hodnocení jsou velmi poslušné, ochotné a nechávají se řídit. Taková osoba si však musí uvědomit, že je ohrožena možností, že její dobré vůle může někdo zneužít a způsobit jí i vážné nesnáze. Hodnocení ve střední oblasti bodových hodnot naznačuje, že dotyčná osoba má dostatek sebevědomí, aby mohla řídit sama sebe nebo i skupinu jiných lidí, přičemž u ní převládá dostatek morálních hodnot, aby se nedostala do konfliktu v právní oblasti a byla schopna jednat s jinými lidmi. Vysoké hodnoty v této oblasti označují velmi silné a dominantní osobnosti, u kterých však není vždy dostatek soudnosti pro respektování různých pravidel nebo jednání s jinými lidmi. Dost často jde o přehnaně sebevědomé a arogantní osoby, kterým se jejich okolí má spíše tendenci vyhnout.

V hodnocení bývá poměrně častý případ, kdy testovaná osoba dosáhne vyšších bodových hodnot v předchozích dvou oblastech, zatímco její bodové hodnocení v této oblasti je nižší. Naznačuje to skutečnost, že taková osoba se dostatečně realizuje prostřednictvím tělesné nebo smyslové činnosti a nemá potřebu se realizovat prostřednictvím různých výstřelků.

BS

Vnímavost nudy – oblast odolnosti vůči opakovaným podnětům. Poslední oblast naznačuje odpor vůči opakovaným zkušenostem a neměnným prožitkům jakéhokoliv druhu. Sem patří například rutinní práce nebo nudní lidé či lidé se zřejmými záměry. Důležitá je zde i tolerance v mezilidských vztazích. Další součástí této oblasti je i tendence vytvořit a vyhledávat určité zázemí, včetně partnerských vztahů. Na druhé straně zahrnuje i netrpělivé reakce, pokud nedochází ke změnám.

Nízké hodnoty naznačují osobu s tendencí uchovávat určité vytvořené hodnoty. Pozor však na skutečnost, že velmi nízké hodnoty (0, 1) poukazují až na míru pohodlnosti, kdy taková osoba již nemá zájem sama tyto hodnoty vytvářet. Osoby v přibližném rozmezí bodových hodnot 2 – 5 trvalé hodnoty uznávají, jsou však schopny je aktivně tvořit a zkvalitňovat. Vyšší bodové hodnoty již naznačují, že taková osoba spíše potřebuje časté změny, u vysokých hodnot 8 – 10 lze již hovořit o nestálosti.

I v této oblasti se můžeme setkat se skutečností, že osoba, která má vysoké bodové hodnocení v prvních dvou oblastech, nemá srovnatelně vysoké hodnocení v této oblasti. Jde velmi často o osoby, které nachází dostatek prostoru pro realizaci v předchozích oblastech a velmi rády se vrací k určitému, velmi často rodinnému, zázemí.

5 HYPOTÉZA

- I. Vzhledem k rizikové povaze výkonu v paraglidingu předpokládáme jeho přímé ovlivnění osobností pilota
- II. Úroveň sportovních výsledků bude přímo korespondovat s charakterem zájmů a činností, kterým se sledovaná osoba v průběhu dosavadního života věnuje.
- III. Vzhledem k velké variabilitě podmínek a okolností ve kterých příprava na vlastní závod probíhá, předpokládáme další ovlivnění sportovní úrovně specifickými podmínkami.

6 ÚKOLY

- I. Stanovení souboru pokusných osob
- II. Zjištění jejich osobnostních charakteristik
- III. Tendence věnování se specifickým činnostem jednotlivými respondenty
- IV. Charakteristika dalších specifických podmínek souvisejících s přípravou sportovce
- V. Analýza dat pomocí korelační analýzy

7 METODY

Ke sběru dat byl použit dotazník složený ze tří, navzájem nezávislých částí. První z nich testuje osobnost, druhá charakter zájmů a třetí specifické předpoklady pro vývoj sportovní kariéry.

Dotazníkové šetření sledovalo několik dílčích cílů, jejichž korelací bude dosaženo požadovaných výsledků. Základním kamenem celé práce je určení osobnosti sportovce, které proběhlo pomocí psychologického dotazníku - NEO pětibodového osobnostního inventáře.

7.1 Psychologický dotazník

Zvolenou formou, pro získání informací potřebných pro realizaci tohoto výzkumného projektu, se stal dotazník.

Jde o písemné interview formou dotazníku, který lze navíc předložit celé skupině probandů najednou. Písemné odpovědi na písemné otázky jsou – za určitých okolností objektivnějšími daty než záznam z osobního setkání dvou lidí.

V této práci byly použity dva ze tří hlavních typů psychologických dotazníků. A to osobnostní (povahový) a zájmový.

Osobnostní dotazník má nejširší použití. Zde se snažíme nejrůznějšími typy otázek změřit jednu, nebo více vlastností. Stejně jako u zájmových dotazníků používáme i zde řady otázek zaměřených vždy na jednu vlastnost, přičemž každá zachycuje tuto vlastnost „z jiného úhlu“, z jiného aspektu, v jiném jejím projevu či symptomu. Odpovědi svědčící pro vysokou míru dotyčné vlastnosti se obvykle sčítají pomocí bodového systému a

z těchto součtů (tzv. hrubých skóreů) vychází pak další zpracování a hodnocení.

(Říčan, 2007)

V psychologii osobnosti jsou zkoumány např. kognitivní styly, cíle, zájmy, motivy, potřeby, osobní projekty, plány a hodnoty. To vše se promítá do způsobu myšlení a prožívání činností, kterými se lidé vzájemně odlišují. Podle McCrae a Costy (1996) jsou rysy jádrem osobnosti. NEO Five- Factor Inventory je metodou vytvořenou pro měření pěti obecných dimenzí osobnosti.

Měření osobnostních rysů - NEOPS (dle NEO, M. Hřebíčková, T. Urbánek)

Zkoumání osobnosti sportovce pomocí NEO pětibodového osobnostního inventáře. Prostřednictvím 60 ti otázek, je zjišťován neuroticismus, extraverte, otevřenost vůči zkušenostem, přívětivost a svědomitost. V každé z těchto 60 ti otázek posuzuje respondent sám sebe (self-rating), na škále od 0 do 4. Jednotlivá (celá) čísla znázorňují, jak moc dotyčné tvrzení odpovídá osobnosti respondenta.

Metodou zkoumání osobnosti se stal pětifaktorový model osobnosti. Tato struktura byla vyvozena na základě analýzy ratingových dat (tj. z rysových přídavných jmen se vytvoří ratingové škály, na kterých respondenti posuzují sebe – self-rating). Lexikální přístup ke zkoumání osobnosti je založen na předpokladu, že nejpodstatnější individuální odlišnosti jsou zakódovány v jazyce. Čím jsou jednotlivé odlišnosti zřetelnější, tím častěji se uplatňují v každodenní komunikaci a jsou zachyceny jako slova. Tento předpoklad, označovaný jako „obecná lexikální hypotéza“, poprvé uvedl F. Galton (1884) a nezávisle na něm L. Klages (1926). Na základě „obecné lexikální hypotézy“ se nejdříve v USA, pak také v Holandsku a Německu začaly konstruovat taxonomie přídavných jmen používaných při popisu osobnosti. Ačkoli byla při výběru

takových termínů ze slovníků příslušných jazyků a při jejich následné redukci na, rysové deskriptory použita různá kritéria, lze strukturu odvozenou z analýzy rysů popsat pěti ortogonálními faktory:

EXTRAVERZE nebo živost – extraversion nebo surgency (povídavý, energický, společenský),

PŘÍVĚTIVOST – agreeableness (dobrosrdečný, přívětivý, srdečný)

SVĚDOMITOST – conscientiousness (důkladný, svědomitý, pečlivý)

NEUROTICISMUS – emotional stability (klidný vyrovnaný, úzkostný)

OTEVŘENOST VŮČI ZKUŠENOSTEM – culture nebo intelekt nebo openness to experience nebo integrity (vzdělaný, inteligentní, originální).

7.2 Zájmový dotazník

Zájmový dotazník slouží ke zjišťování zájmů ve smyslu relativně obecných zaměření, jako je např. estetický zájem, zájem o sport atd. Nesmí nás mást, jestliže i jednotlivé otázky v psychologickém zájmovém dotazníku jsou speciální. Nezajímají nás totiž jednotlivě, ale teprve ve svém souhrnu. (Řičan, 2007)

Úkolem je zjištění charakteru zájmů jednotlivých respondentů. V této části dotazníku je 40 otázek, ve kterých každá z položek obsahuje dvě volby, A a B. Respondenti odpovídají podle toho, jaká odpověď více odpovídá jejich zálibám, nebo pocitům. Z této části vyplyne, jak respondenti prožívají běžné i nestandardní životní činnosti a situace. Výpovědní hodnotou je tedy kvalita života, prožitek a tendence vyhledávání mimořádných prožitků.

Zmapování charakteru zájmů u jednotlivých respondentů - SSS Zuckerman

Test SSS Zuckerman se zabývá prožitkem a tendencí vyhledávání mimořádných prožitků jako jedním z důležitých fenoménů kvality života současné společnosti. Tato dotazníková metoda umožňuje měření tendence vyhledávání mimořádných prožitků a je v zemi původu, Spojených státech amerických a ve světě známa jako „Sensation Seeking Scale.“

7.3 Doplnující otázky (specifické podmínky pro rozvoj sportovní výkonnosti)

Položením doplňujících otázek budou získány informace specifického charakteru, ohledně podmínek potřebných k provozování paraglidingu na alespoň výkonnostní úrovni. Slouží především k získání informací o výkonnosti jednotlivých respondentů a podmínkách, za kterých dosáhli daných výsledků. Soubor otázek věnovaný specifickým podmínkám je nevalidizovaná část dotazníku, ve které byly položeny otázky takového charakteru, aby bylo možné převést dané odpovědi na numerickou hodnotu.

Konkrétně se jedná o následující komponenty:

Vzdálenost

Maximální uletěná vzdálenost převedená na body podle pravidel ČPP, neboli: (volná trasa nesplňující podmínku trojúhelníkové trati **1km=1,00 bod**, trojúhelník nesplňující podmínku FAI trojúhelníku **1km=1,20 bod**, FAI trojúhelník, kde každá strana trojúhelníku měří alespoň 28% celkové vzdálenosti **1km=1,60 bod**)

Nálet

Znázorňuje průměrný počet nalétaných hodin za jeden rok. V této otázce měli respondenti možnost výběru ze čtyř možných odpovědí, přičemž každé z nich byla přiřazena bodová hodnota od 0 do 4. Možnosti byly: 5-10h, 10-30h, 30-50h, 50-80h a 80 a více hodin. Tyto hodnoty vycházejí z předpokladu, že v testované skupině respondentů jsou poměrně značné rozdíly, a to v mnoha měřených faktorech, nejen v náletu, především ale ve výkonnosti a zkušenostech jednotlivých pilotů.

Soutěž

Počet let absolvování soutěží. Stejně jako v předchozí otázce byl zde zvolen poměrně velký rozsah možností vycházející z předpokladu, že je testována velmi různorodá skupina respondentů. Možnosti odpovědí byli: 1-2 roky, 3-4 roky, 5-6 let, 7-9 let a 10 a víc let. Byl zvolen opět způsob přiřazení bodového hodnocení od 0 do 4.

Doba pg.

Počet let provozování paraglidingu na jakékoli úrovni. I u této otázky byl zvolen stejný způsob bodového ohodnocení od 0 do 4. Vzhledem k podobnému charakteru otázky s dobou soutěžení se nabízí stejné rozložení doby provozování k jednotlivým bodům. Je však nutné zohlednit, že soutěže v paraglidingu zde nejsou, ani zdaleka, tak dlouhou dobu, jako paragliding samotný. Respondenti měli tedy tyto možnosti: 1-2 roky, 3-5 let, 6-9 let, 10-18 let a 18 a více let.

Typ padáku

Uvádí kategorii padákového kluzáku, na kterou má který daný respondent kvalifikaci.

Kategorií kvalifikací se nabízí pět. A, B, C, T a Z. (viz teoret. východiska)

I tato otázka byla ohodnocena na stupnici od 0 do 4 a to takto: 0=A, 1=B, 3=B a T, 4=C a T, případně Z.

Společ. pg

Neboli potřeba respondenta vyskytovat se ve společnosti pg. soutěží. Jelikož jde o poslední porovnávanou komponentu, zůstalo hodnocení také v rozmezí hodnot 0-4.

V našem případě budeme zjišťovat, jsou-li mezi jednotlivými naměřenými hodnotami z dotazníků statisticky významné vztahy. Výsledky tedy ukážou, jestli určité naměřené hodnoty z NEO a SSS Zuckerman korelují s výkonností.

Výsledky budou zpracovány pomocí programu STANFILE 2.31

(P. Nykl, lab. psychologie, 1990) Pro získání korelačního koeficientu byly použity veškeré výsledky z NEO pětibodového osobnostního inventáře a ze zájmové části dotazníku SSS Zuckerman. Tyto výsledky byly vztaženy k výkonnosti jednotlivých pilotů, která byla vypočtena ze vzorce:

$$V = m / n$$

kde **V** je výkonnost pilota, **n** je hodnota přibližně nalétaných hodin ročně a **m** odpovídá maximální uletěné vzdálenosti přepočtené na body podle pravidel ČPP dle způsobu uletěné vzdálenosti (volná trasa nesplňující podmínku trojúhelníkové trati **1km=1,00 bod**, trojúhelník nesplňující podmínku FAI trojúhelníku **1km=1,20 bod**, FAI trojúhelník, kde každá strana trojúhelníku měří alespoň 28% celkové vzdálenosti **1km=1,60 bod**)

8 SOUBOR TESTOVANÝCH OSOB

Testované osoby muži a ženy starší 18 let. Všichni jsou členy Letecké amatérské asociace a létají na padákovém kluzáku alespoň na výkonnostní úrovni. Kvůli poměrně malé základně pilotů padákových kluzáků, (v porovnání s většinou jiných sportů), jsou zde poměrně značné výkonnostní rozdíly, což napomáhá vytvoření poměrně široké základny výkonnostních a soutěžních pilotů. Jedná se o lidi všech možných povolání, věku, zkušeností a prakticky z celého území České republiky.

Self-rating provedlo 31 respondentů (3ženy a 28mužů) ve věku od19 do57 let, v průměrném věku 29,2let.

Z respondentů, kteří provedli self-rating, uvedlo jako dosažené vzdělání:

respondentů	%	vzdělání
20	64,5	maturitu
9	29	vysokoškolské vzdělání
2	6,5	základní vzdělání

Počet obyvatel trvalého bydliště respondentů (sídla):

respondentů	%	z města
2	6,5	do 1000 obyvatel
9	29	do 20 000 obyvatel
4	12,9	do 50 000 obyvatel
6	19,4	do100 000 obyvatel
10	32,2	nad 100 000 obyvatel

Demografické rozložení trvalého bydliště respondentů by se dalo procentuelně znázornit takto:

respondentů	%	oblast
4	12,9	Severní Čechy
8	25,8	Střední Čechy
7	22,6	Východní Čechy
1	3,2	Jižní Čechy
2	6,5	Jižní Morava
4	12,9	Severní Morava
5	16,1	Praha

28 respondentů odpovědělo, jak dlouho se již věnují soutěžnímu pojetí paraglidingu.

respondentů	%	čas
3	9,7	neodpověděli
11	35,5	1-2 roky
9	29	3-4 roky
5	16,1	5-6 let
3	9,7	7-9 let
0	0	10 a více let

Pilotní licenci A uvedlo 12 pilotů, B uvedlo 8 pilotů a C uvedlo 5 pilotů. Další 2 piloti vlastní pilotní licenci B a T (tandem) a 3 piloti licenci C a T.

5 respondentů je paraglidingovými instruktory. V celém souboru testovaných osob jsou zastoupeni i testovací piloti s licenci Z a členové Letecké amatérské asociace zastupující více či méně důležité funkce (inspektoři, trenér, aj.)

Pouze 4 respondenti z 31 neprovozují jiné sportovní aktivity. Pakliže ano, jedná se většinou o outdoorové aktivity (kolo, snowboard, horolezectví, lyže). Výjimečně se objevili i indorové sporty (volejbal, gymnastika, hokej).

3 respondenti neodpověděli na otázku týkající se soutěžního létání. 23 respondentů se poměrně pravidelně účastní závodů České ligy paraglidingu, 20 Českého poháru paraglidingu, 6 pilotů uvedlo účast na Světovém poháru, 1 na mistrovství světa v akrobacii a 5 pilotů se pravidelně účastní jiných soutěží v oblasti paraglidingu (přesnost přistání, adrenalin cup, dolomitenmann atd.).

Doba provozování paraglidingu:

respondentů	%	čas
8	25,8	1-2 roky
6	19,4	3-5 let
8	25,8	6-9 let
9	29	10-18 let
0	0	18 a více let

Průměrně nalétané hodiny ročně se pohybují u respondentů v relaci od 10 h/rok do více jak 100 h/rok.

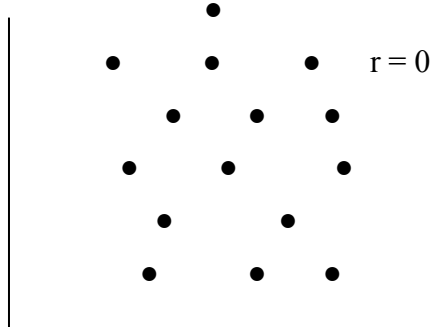
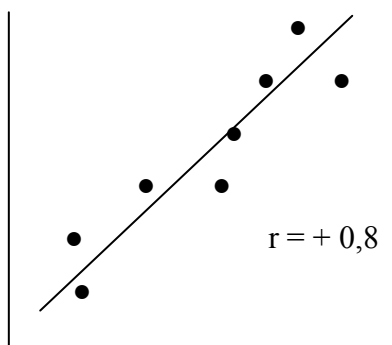
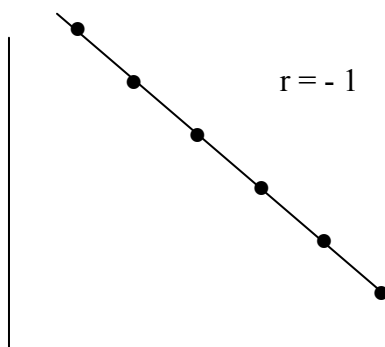
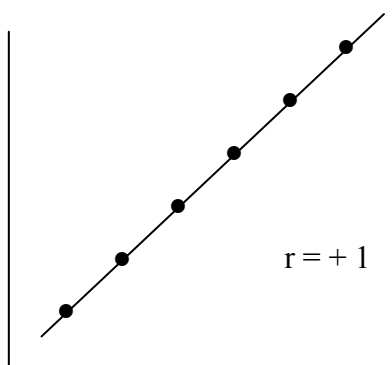
respondentů	%	hodin za rok
0	0	5-10
3	9,7	10-30
16	50,6	30-50
2	6,5	50-80
10	32,2	80 a více

9 ZPRACOVÁNÍ

Výsledky získané dotazníkovým šetřením byly zpracovány pomocí korelační analýzy. K tomuto účelu byl použit program STANFILE 2.31 P. Nykl, lab. psychologie© 1990. Ke zpracování výsledků byl nejvhodnější Spearmanuv korelační koeficient.

Nejjednodušším vztahem dvou metrických proměnných je vztah lineární, jehož míru lze zjistit korelačním koeficientem.

V případě korelace nestanovujeme rovnici přímky závislosti, ale můžeme si přímku představit jako vyjádření lineárního vztahu a z odchylek bodů od přímky pak odhadnout míru tohoto vztahu.

Korelační koeficient nabývá hodnot od -1 do +1, které značí perfektní lineární vztah (záporný nebo kladný). V případě kladné korelace hodnoty obou proměnných zároveň stoupají. V případě záporné korelace hodnota jedné proměnné stoupá a druhé klesá a v případě neexistence lineárního vztahu

$$r = 0.$$

Korelační koeficient je nezávislý na jednotkách původních proměnných, je bezrozměrný a při změně pořadí proměnných se výše korelačního koeficientu nemění.

10 VÝSLEDKY

Dotazníkové šetření sledovalo několik dílčích cílů:

Měření osobnostních rysů.

Zmapování charakteru zájmů jednotlivých respondentů.

Zjišťování specifických podmínek pro rozvoj sportovní výkonnosti.

Korelací těchto zjištěných proměnných byly zajištěny podklady pro zpracování výsledků a jejich zobecnění pro širokou paraglidingovou společnost.

10.1 Měření osobnostních rysů - NEOPS

Výsledky jednotlivých respondentů v pětibodovém osobnostním inventáři.

<i>respondent</i>	N	E	O	P	S	věk	pohlaví
1	21	22	28	33	13	23	M
2	15	20	21	33	14	23	M
3	9	45	39	40	29	20	M
4	16	24	29	27	29	23	M
5	30	9	14	29	20	30	M
6	11	39	30	30	23	23	Ž
7	25	47	28	22	32	19	M
8	27	37	22	27	38	24	Ž
9	21	18	23	28	22	35	M
10	18	36	19	29	25	24	M
11	14	33	29	29	41	28	Ž
12	12	25	32	36	14	19	M
13	24	32	38	28	19	44	M
14	12	27	25	34	34	45	M
15	13	33	19	36	40	20	M
16	18	41	38	40	15	20	M
17	25	32	34	27	22	43	M
18	2	44	34	43	41	48	M
19	19	33	29	32	36	22	M
20	6	34	24	38	31	24	M
21	0	45	22	37	45	22	M
22	15	38	29	30	39	25	M
23	2	38	43	32	38	30	M
24	26	20	28	27	24	29	M
25	17	40	29	27	30	43	M
26	19	29	23	28	43	30	M
27	24	32	38	28	19	33	M
28	23	28	21	26	32	57	M
29	29	35	38	27	35	36	M
30	12	36	21	35	24	22	M
31	11	31	37	32	27	22	M

N- Neuroticismu

E- Extraverze

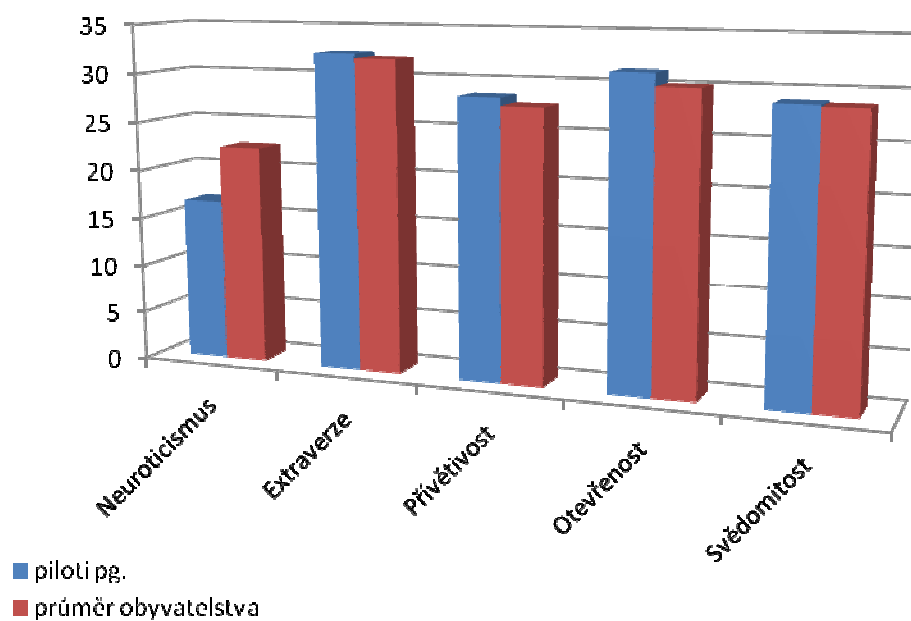
O- Otevřenost vůči zkušenostem

P- Přívětivost

S- Svědomitost

Porovnání výsledků NEO s veřejností

Srovnání mezi piloty paraglidingu a veřejností nevykazují příliš velké rozdíly.

Rozdíly naměřených hodnot odpovídá přibližně srovnání veřejnosti se sportovci obecně.

10.2 Zmapování charakteru zájmů – SSS Zuckerman

Pouze 4 respondenti z 31 neprovozují jiné sportovní aktivity než paragliding.

Pakliže ano, jedná se většinou o

outdoorové aktivity (kolo, snowboard,

horolezectví, lyže). Výjimečně, se

objevili i indoorové sporty (volejbal,

gymnastika, hokej). Lyžování se

věnují 4, volejbalu také 4, horolezectví 3

respondenti, 1 gymnastice,

1 plavání, 3 uvedli, že pravidelně jezdí na kole,

1 hraje hokej a 5 jezdí příležitostně na

snowboardu.

Paraglidisté z řad testovaných osob, se věnují

jiné sportovní aktivitě, než paraglidingu,

v průměru 1,77x týdně. Z dalších zájmů mimo

sport, probandi uvedli: 4x PC, 2x TV, četba,

fotografování, rum, rybaření, střelba, 3x

hudba, příroda, tenis, 2x inliny, divadlo, víno,

kouření, práce a život. Překvapivě častěji sportují ti, kteří uvedli jako místo trvalého

bydliště velká města.

	<i>TAS</i>	<i>ES</i>	<i>DIS</i>	<i>BS</i>	<i>SSS</i>
1	7	10	4	6	27
2	10	4	4	3	19
3	10	9	6	4	29
4	8	8	8	1	25
5	3	2	3	2	10
6	6	8	7	4	25
7	6	5	9	7	27
8	7	5	4	1	17
9	6	6	8	4	24
10	8	7	9	8	32
11	8	5	4	3	20
12	10	10	7	3	30
13	9	9	8	5	31
14	6	5	4	1	16
15	9	6	5	5	25
16	8	4	5	3	20
17	7	7	5	3	22
18	4	5	6	0	15
19	8	9	9	3	29
20	7	8	4	1	20
21	10	6	4	1	21
22	7	6	10	5	28
23	9	8	5	2	24
24	7	5	4	3	19
25	10	6	10	4	30
26	8	4	4	4	20
27	9	8	6	0	23
28	6	5	6	4	21
29	9	9	8	4	30
30	4	5	8	5	22
31	10	7	6	2	25

10.3 Zjišťování specifických podmínek pro rozvoj sportovní výkonnosti

Tabulka naměřených hodnot zastupující doplňující informace.

respondent	vzdálenost	nálet	soutěž	typ pg	spol.pg.	doba pg	výkon
1	129.6	40	0	2	3	2	3.24
2	80	40	0	1	2	2	2
3	38.8	40	0	0	4	0	0.97
4	233.6	90	2	4	4	2	2.6
5	140	90	2	4	3	2	1.55
6	60	40	1	1	4	1	1.5
7	112.8	90	1	1	3	1	1.25
8	103	40	1	1	3	2	2.58
9	101	40	1	1	3	1	2.53
10	32	40	2	4	2	2	0.8
11	105.5	90	3	1	4	3	1.17
12	187	90	1	1	3	1	2.07
13	47	40	0	0	2	1	1.18
14	20	20	0	0	0	0	1
15	37	20	0	0	1	0	1.85
16	42	40	0	0	1	0	1.05
17	21	40	0	0	2	3	0.53
18	24.5	40	1	0	2	2	0.61
19	67	90	0	1	4	1	0.74
20	15	40	0	0	0	0	0.38
21	179.2	40	0	0	0	0	4.49
22	60	20	0	0	3	0	3
23	134.4	90	3	3	4	3	1.49
24	92	40	3	3	3	3	2.3
25	96	40	1	3	3	3	2.4
26	59.8	90	2	3	3	3	0.66
27	103	90	2	2	3	3	1.14
28	25	70	1	1	3	3	0.36
29	104.4	90	1	3	1	3	1.16
30	61	70	0	0	3	2	0.87
31	33.3	40	0	0	2	0	0.83

vzdálenost – maximální uletěná vzdálenost převedená na body podle pravidel ČPP

nálet – průměrný počet nalétaných hodin za jeden rok. (převeden na body)

soutěž – počet let absolvování soutěží (převeden na body)

typ pg. – kategorie padákového kluzáku (A, B, C, T, Z, převeden na body)

společ. pg – potřeba respondenta vyskytovat se na pg. soutěžích, (převeden na body)

doba pg. – počet let provozování paraglidingu (převeden na body)

výkon = vzdálenost / nálet

Tyto komponenty nám pomáhají zmapovat výkonnostní úroveň jednotlivých respondentů, již nám ale nevyprávějí tolik o podmínkách, za jakých jednotliví piloti dosáhli dané výkonnosti. Sběr dat, pomocí dotazníkového šetření ukázal, že mimo výše uvedené faktory je pro rozvoj výkonnosti důležitý způsob financování tohoto sportu a především pak ochota podřídit mu veškerý volný čas. Jako nepodstatná se ukázala demografická poloha a počet obyvatel trvalého bydliště. Proti samotnému výkonu stojí také fakt, že nezanedbatelná část soutěžních pilotů končí kariéru se založením vlastní rodiny, na kterou je třeba brát ohled. Ukončením sportovní kariéry zde není myšlen „prodej křídla“, ale podstatné snížení rizika a tím i výkonnosti. Tento fakt samozřejmě není ideální pro soutěžní paragliding a jeho základnu, je ale logický vzhledem k rizikové povaze paraglidingu.

10.4 Korelační analýza – tabulky

V 1. tabulce výsledků korelační analýzy, byly naměřené výsledky, osobnostní a zájmové části dotazníku, vztaženy k maximální uletěné vzdálenosti jednotlivých pilotů.

	věk	N	E	O	P	S	Tas	Es	Dis	Bs	SSS	Vzd.
Věk		0.29	-0.24	0.07	-0.40	0.12	-0.27	-0.12	-0.04	-0.16	-0.24	-0.25
N			-0.37	-0.13	-0.73	-0.29	-0.23	-0.13	0.05	0.25	0.02	0.20
E				0.31	0.24	0.45	0.12	0.07	0.34	0.11	0.22	-0.12
O					0.08	-0.11	0.38	0.53	0.28	-0.16	0.34	0.02
P						0.01	0.17	0.10	-0.22	-0.17	-0.13	-0.23
S							-0.00	-0.18	-0.01	-0.13	-0.15	-0.09
Tas								0.42	0.10	-0.02	0.46	0.20
Es									0.40	0.14	0.74	0.14
Dis										0.49	0.77	0.01
Bs											0.61	-0.06
SSS												-0.06
Vzd.												

5% , 1% , 0.1%

Z výsledků korelační analýzy osobnostních rysů a charakteru zájmů s maximální uletěnou vzdáleností nevyplynuly podstatnější souvislosti. Toto zjištění neodpovídá hypotéze, nicméně má své opodstatnění a důvody. Tyto jsou uvedeny v diskuzi. Ostatní hodnoty vykazující korelaci nebyly předmětem zkoumání, jelikož nevypovídají nic o výkonnosti pilotů.

V tabulce č. 2 je znázorněna korelace osobnostních faktorů a charakteru zájmů s výkonem jednotlivých pilotů, který byl vypočten vzorcem:

$$\text{výkon} = \text{max. uletěná vzdálenost} / \text{průměrem nalétaných hodin za rok}$$

	věk	N	E	O	P	S	Tas	Es	Dis	Bs	SSS	výkon
věk		0.25	-0.24	0.07	-0.40	0.12	-0.27	-0.12	-0.04	-0.16	-0.24	-0.22
N			-0.37	-0.17	-0.70	-0.26	-0.20	-0.14	0.09	0.27	0.05	0.15
E				0.31	0.24	0.45	0.12	0.07	0.34	0.11	0.22	-0.11
O					0.08	-0.11	0.38	0.53	0.28	-0.16	0.34	-0.12
P						0.01	0.17	0.10	-0.22	-0.17	-0.13	-0.10
S							-0.00	-0.18	-0.01	-0.13	-0.15	-0.11
Tas								0.42	0.10	-0.02	0.46	0.19
Es									0.40	0.14	0.74	0.08
Dis										0.49	0.77	0.00
Bs											0.61	0.08
SSS												0.13
výkon												

5% , 1% , 0.1%

Z uvedeného vzorce vychází: pakliže nekoreluje s NEO a SSS výkon, ani maximální uletěná vzdálenost nebude korelovat, ani průměrná uletěná vzdálenost za rok. Tyto tři komponenty jsou v našem vzorci „základními kameny“ výkonnosti. ***Zjišťujeme tedy, že na výkonnostní a vrcholové úrovni paraglidingu v České republice, nemá osobnost sportovce a charakter zájmů podstatný vliv na sportovní výkonnost v tomto sportu.***

V poslední tabulce je znázorněna korelace doplňujících informací neboli třetí části dotazníkového šetření s výkonem opět definovaným jako: $v = \text{vzd}/\text{nálet}$

	vzdálenost	nálet	sout.	typ pg	společ. pg	doba pg.	výkon
vzdálenost		0.60	0.47	0.57	0.47	0.28	0.71
Nálet			0.64	0.62	0.56	0.58	-0,05
soutěž t.				0.81	0.53	0.71	0.15
typ pg.					0.49	0.69	0.28
společ. pg.						0.39	0.22
doba pg.							-0.07
Výkon							

5% , 1% , 0.1%

Tato tabulka je zařazena do výsledků kvůli určení komponent ovlivňujících výkon v paraglidingu. Z této tabulky můžeme vyčíst více statisticky významných korelací. Logická je poměrně vysoká korelace výkonu a maximální uletěné vzdálenosti, která vyplývá z uměle vytvořeného vzorce výkonu. Doba provozování paraglidingu odpovídá, neboli koreluje, s maximální uletěnou vzdáleností, dobou provozování závodní činnosti a s typem padáku, který respondenti používají. Dalším zajímavým výsledkem je, že podle korelační analýzy, čím déle pilot létá, tím větší má potřebu vyskytovat se v prostředí pg. soutěží. Nejvyšší hodnotu korelačního koeficientu v této tabulce zastupuje ovšem porovnání typu používaného typu padáku a dobou provozování soutěžního pojetí paraglidingu. Vzhledem k tomu se pak jeví méně významné korelační koeficienty typu padáku a maximální uletěné vzdálenosti či průměrně nalétanými hodinami za rok. Z dalších výsledků stojí za zmínku pouze doba závodění v korelaci s průměrně nalétanými hodinami a druhá z uvedených hodnot s maximální uletěnou vzdáleností, což souvisí také se vzorcem výkonu.

11 ZÁVĚR

Ze všech tří částí předloženého dotazníku vzešly poměrně jednoznačné výsledky jednotlivých částí šetření. Porovnáním těchto jednotlivých komponent bylo dosaženo, dalo by se říci, neuspokojivých výsledků, vůči předpokladům.

V hypotéze bylo naznačeno, že osobnost sportovce bude mít podstatný vliv na výkonnost v paraglidingu. Podstatný vliv osobnosti sportovce na výkon se sice nepotvrdil, bohužel ani zanedbatelné hodnoty se nepodařilo prokázat. Ze získaných výsledků nebyl tedy zjištěn významnější podíl osobnosti sportovce na jeho výkonnost, myšleno v paraglidingu samozřejmě.

Vlivu charakteru zájmů, na výkon v paraglidingu, byla přiřazována také podstatná důležitost. Ani tento předpoklad nebyl ale potvrzen. Byl sice očekáván podstatně menší vliv zájmů na zkoumaný výkon, ale i tento předpoklad byl zjevně nadhodnocen.

Oproti předchozím dvěma hypotézám, třetí předpoklad byl naplněn více než uspokojivě. Ukázalo se, že komponenty jako typ padákového kluzáku, potřeba vyskytovat se v prostředí pg. soutěží, průměrný počet nalétaných hodin ročně, doba soutěžení v tomto sportu aj. mají ze zkoumaných faktorů nejpodstatnější vliv na výkon v paraglidingu. Někdo by mohl namítat, že například průměrný počet nalétaných hodin ročně nepatří mezi obecné podmínky nezbytné pro rozvoj výkonnosti v padákovém létání. Tato komponenta je ale nezbytnou, jelikož v sobě zahrnuje větší počet dílčích informací, které do těchto podmínek rozhodně patří. Jedná se například o dostupnost letových terénů, financování pg. činnosti atd. Bylo tedy zjištěno, že tyto komponenty korelují s rozvojem výkonnosti, ať už ve větší, či

menší míře. Přestože předchozí dvě hypotézy byly, pomocí šetření, vyvráceny, poslední z uvedených předpokladů se ukázal být správný. Specifické podmínky pro rozvoj sportovní výkonnosti v paraglidingu, ovlivňují ve velké míře jak výkonnost soutěžních pilotů, tak rozvoj jejich soutěžní kariéry.

Lze tady uvést, že žádný z osobnostních rysů ani charakteru zájmů, nemá vliv na výkonnost pilotů v paraglidingu. Ačkoli tento závěr není možné brát jako stoprocentně platný, necht' je brán jako důkaz toho, že paragliding na vrcholové úrovni mohou dělat piloti všech povah a zájmů, pouze je nutné vytvořit odpovídající podmínky pro trénink a získávání nových zkušeností.

12 DISKUSE

Dosažené výsledky a závěry z nich vyvozené jsou jistě průkazné a dotazníkové šetření se dá považovat za poměrně spolehlivé, mějme ale na paměti charakter tohoto sportu jako takového (myšlena specifikace sportovního výkonu) a především pak různorodost členské základny. Množina potenciálních soutěžních pilotů je až neuvěřitelně široká (z hlediska osobnosti a charakteru zájmů), skutečnost je ale docela jiná. Je sice pravdou že paragliding je nejoblíbenějším a nejrozšířenějším leteckým sportem, navzdory tomu, je ale nutné nepřehlížet, kolik lidí se věnuje leteckým sportům, jak u nás tak v zahraničí. Poměrně úzká členská základna paraglidistů není dostatečně velká na to, aby bylo provedeno toto šetření v potřebném rozsahu. Průzkum tohoto typu a odpovídajícího rozsahu by bylo nutné realizovat na mezinárodní úrovni.

Dalším neopomenutelným aspektem, který mohl ovlivnit výsledky tohoto dotazníkového šetření je způsob získání potřebných informací. Metoda dotazníkového šetření zaručuje respondentům určitou anonymitu, a tudíž některé otázky mohou zůstat, ne zcela pochopené a následné odpovědi nemusí mít patřičně vypovídající hodnotu.

Z provedeného výzkumu vyplývá, že rozhodující vliv na rozvoj výkonnosti v paraglidingu mají faktory, v dotazníku označené jako specifické podmínky pro létání, nejdůležitější postavení. Pro maximálně možnou rychlost výkonnostního růstu jsou nejdůležitější tyto faktory:

Doba provozování paraglidingu, průměrný počet nalétaných hodin za rok, doba provozování soutěžního paraglidingu, typ padákového kluzáku a potřeba vykytovat se ve společnosti paraglidingových soutěží.

V paraglidingu jsou, z hlediska výkonnosti, velice důležité letové zkušenosti, které piloti získávají dlouhé roky. Proti tomuto tvrzení ale stojí fakt, že většina vrcholových pilotů dosahuje středního věku, dále pak výkonnost s letovými zkušenostmi nestoupá. To samozřejmě nelze brát jako pravidlo, záleží na úrovni soutěže, sociální roli samotného pilota v dané společnosti a tím nejspíš i na zemi, či kontinentu odkud pilot pochází. Je to zapříčiněno změnou motivace, ambicí a přístupem ke sportu jako takovému. Nicméně velice záleží na tom, v kolika letech s paraglidingem pilot začne a kolik nalétá každým rokem jeho sportovní kariéry. Rapidní rozvoj ve výkonnosti, v kladném slova smyslu, přichází obyčejně s pravidelným závoděním. To lze přisuzovat snaze vyrovnat se pilotům s většími zkušenostmi. Na závodech v plachtění je také možné letět za lepšími piloty a učit se tak způsobu myšlení a stylu létání těchto borců.

V široké paraglidingové společnosti koluje názor, čím „ostřejší“ padák pilot má, tím větší výkony bude podávat. Tohle tvrzení přitom většinou platí pouze při létání na závodech, kde je nejdůležitější čas. Při výkonnostním létání dává proto velké množství pilotů přednost bezpečnějším a méně výkonnějším kluzákům, neboť jak jsme již zmínili, závodní padák, nemusí vždy zaručovat možnost podat, co možná, nejlepší výkon.

Jako zavádějící může vypadat otázka, „Máš potřebu vyskytovat se ve společnosti paraglidingových soutěží?“ Tato se zdá nepodstatnou z hlediska výkonnosti v paraglidingu, souvisí ale se samotným závoděním a pro mnoho pilotů je právě společnost mezi lidmi se stejným koníčkem velice důležitou a tím i motivující. Paraglidisté jsou většinou určitý druh lidí, kteří mají rádi pocit volnosti a sounáležitosti s přírodou a když už je nespojuje společná povaha, charakter zájmů či jiné faktory, jako například práce, jiný sport, politické názory atd., tak právě tento pocit volnosti a seberealizace je pro všechny společným jmenovatelem. Z výsledků testování neuroticismu lze také vyčíst, že tato komunita je méně náchylná k psychickému vyčerpání, úzkosti a obavám. Naopak, jde vesměs o lidi klidné a psychicky vyrovnané. Není tedy divu, že většina soutěžních pilotů se cítí mezi sebou navzájem dobře. Zkrátka mají potřebu se stýkat jak na poli soutěžním, tak mimo něj.

Máme-li nastínit možná doporučení pro začínající soutěžní piloty, měli bychom se držet výsledků dosažených v tomto šetření. Nejdůležitější je zajištění podmínek, nutných pro co možná nejčastější trénink, čímž lze v paraglidingu považovat každou minutu strávenou ve vzduchu. Ostatní okolnosti, v tomto výzkumu testované nemají příliš podstatný vliv na výkon. Chuť pilota se zlepšovat a

dosahovat čím dál lepších výkonů je spolu s možnostmi přístupu k létání rozhodně nejpodstatnější podmínkou. Je samozřejmé, že na soutěžích mezinárodních parametrů typu světového poháru, rozhodují o výsledcích i ty nejmenší možné rozdíly, jako je například právě osobnost aj. V našem výzkumu se ovšem zabýváme testování pilotů pouze v rámci České republiky a v těchto podmínkách nedosahuje tolik pilotů světové úrovně.

Informace jsem čerpal převážně z české literatury od autorů, kteří mi byli doporučení vedoucím mé práce PhDr. Jaroslavem Dvorským, Ph.D. a po konzultaci s doc. PhDr. Bělou Hátlovou, Ph.D.

Základní teoretické informace o psychologii osobnosti jsem čerpal z (Říčan 2007). Znalosti z psychologie osobnosti (Nakonečný 1993) jsou nepostradatelné pro pochopení a podrobné dostudování celé problematiky psychologie sportovce. Informace z oblasti paraglidingu nemají rozhodující význam, nicméně napomáhají pochopení problematiky sportovního výkonu v tomto sportu (Dvořák 2003, Řepka 1980, Plos 1990). Obecné informace spojené s výkonem, výkonností a dalšími faktory ovlivňující sportovní kariéru jsou nezbytné především pro objasnění všech vlivů působících na výkonnost, jak aktuální, tak v dlouhodobém časovém intervalu (Dovalil 2002). Pro pochopení vývoje sportovní kariéry a vývoje dlouhodobé výkonnosti v paraglidingu, především pro závodní pojetí tohoto sportu, je velice důležitá další oblast psychologie. Touto oblastí jsou emoce (Nakonečný 1996). Metodologické informace, a způsoby statistického zpracování dat (Hendl 2006).

13 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti : Obor v pohybu*. Praha : Grada, 2007
- HENDL, J. *Přehled statistických metod zpracování dat : Analýza a metaanalýza dat*. Praha : Portál, 2006
- M. HŘEBÍČKOVÁ, T. URBÁNEK . *Big Five*, podle NEO Five-Factor Inventory P. T. Costy a R. R. McCraee, 2001
- KUBÁN, J. *Potřeba mimořádného prožitku ve sportu : diagnostika a využití*. Katedra pedagogiky, didaktiky a psychologie. Praha : FTVS UK , 2004
- KUBÁN, J. *Tendence vyhledávání mimořádných prožitků a její měření : Optimální působení tělesné zátěže*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2000
- KUBÁN, J. *Potřeba mimořádného prožitku ve sportu*. Disertační práce. Praha: FTVS UK, 2004
- DVOŘÁK, P. *Paragliding manuál*. Cheb : Svět křidel, 2003
- NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. Praha : Academia, 1996
- NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti*. Praha : 1993
- UČEBNÍ TEXTY PRO POVINNÝ PŘEDMĚT. Katedra technických a úpolových sportů. Technické sporty. Praha: FTVS UK
- HOŠEK, V. *Psychologie odolnosti*. Praha : Karolinum, 2003
- ŘEPKA, M. *Sportovní parašutismus*. Praha : Naše vojsko, 1980
- PLOS, R. *Paragliding*. Cheb : Svět křidel, 2007
- DOVALIL, J. *Výkon a trénink ve sportu*. Praha : Olympia, 2002
- HŘEBÍČKOVÁ, M. *Jazyk a osobnost*. Pětifaktorová struktura popisu osobnosti. Masarykova Univerzita v Brně, 1997

14 PŘÍLOHY

1. NEO – hodnocení jednotlivých respondentů

Porovnání jednotlivých respondentů s průměrem populace a převedení na percentily s ohledem na věk a pohlaví. Doplněno též stručným popisem charakteru osobnosti, vycházejícím z NEO pětifaktorového osobnostního inventáře.

Osobnostní rys/respondent	Naměřená hodnota	Průměr populace	Percentil	Hodnocení naměřených hodnot
1.				Introvertní, zdrženlivý/á, vážný/á, samostatný/á. Je nejraději sám/sama nebo s lidmi, kteří jsou jemu/jí blízcí. Není příliš výkonný/á, občas nedbalý/á a lehkomyšlný/á. Spíše si věci předem neplánuje. V podstatě psychicky vyrovnaný/á a schopný/á zvládat stresové situace, ale občas prožívá pocity viny, strachu nebo smutku.
N	21	19,68	63	
E	22	32,20	7	
O	28	28,44	53	
P	33	31,80	53	
S	13	30,68	-	
2.				Introvertní, zdrženlivý/á, vážný/á, samostatný/á. Je nejraději sám/sama nebo s lidmi, kteří jsou jemu/jí blízcí. Není příliš výkonný/á, občas nedbalý/á a lehkomyšlný/á. Spíše si věci předem neplánuje. V podstatě srdečný/á, důvěřivý/á a přívětivý/á, ale občas může být tvrdohlavý/á a s druhými spíše soutěží než spolupracují.
N	15	19,68	31	
E	20	32,20	-	
O	21	28,44	7	
P	33	31,80	53	
S	14	30,68	-	
3.				Extravertní, společenský/á, sebejistý/á, aktivní, hovorný/á, energický/á, optimistický/á. Otevřený/á novým zážitkům a zkušenostem. Zvidavý/á, s bohatou fantazií a širokými zájmy. Často se chová nekonvenčně. Soucitný/á, laskavý/á, vlídný/á pomáhá druhým, spolupracuje s nimi a předchází konfliktům.
N	9	20,96	8	
E	45	30,78	98	
O	39	25,85	96	
P	40	27,74	99	
S	29	26,92	62	
4.				Introvertní, zdrženlivý/á, vážný/á, samostatný/á. Je nejraději sám/sama nebo s lidmi, kteří jsou jemu/jí blízcí. Realistický/á, věcný/á, má tendenci znevažovat záměry druhých a soutěžit s nimi. Hněv a zlost dává jasně najevo. Praktický/á, ale snaží se přemýšlet o tom, jak dělat různé věci nově. Usiluje o rovnováhu mezi užíváním starých a nových postupů.
N	16	19,68	41	
E	24	32,20	9	
O	29	28,44	58	
P	27	31,80	19	
S	29	30,68	46	

Osobnostní rys/respondent	Naměřená hodnota	Průměr populace	Percentil	Hodnocení naměřených hodnot
5.				Introvertní, zdrženlivý/á, vážný/á, samostatný/á. Je nejrady sám/sama nebo s lidmi, kteří jsou jemu/jí blízcí. Chová se konvenčně, zastává konzervativní postoje, dává přednost známému a osvědčenému. Není příliš výkonný/á, občas nedbalý/á a lehkomyšlný/á. Spíše si věci předem neplánuje.
N	30	19,68	68	
E	9	32,20	-	
O	14	28,44	7	
P	29	31,80	29	
S	20	30,68	7	
6.				Extravertní, společenský/á, sebejistý/á, aktivní, hovorný/á, energický/á, optimistický/á. Klidný/á, psychicky vyrovnaný/á i ve stresových situacích odolný/á vůči psychickému vyčerpání. Není příliš výkonný/á, občas nedbalý/á a lehkomyšlný/á. Spíše si věci předem neplánuje.
N	11	20,76	9	
E	39	31,29	86	
O	30	27,46	73	
P	30	33,82	18	
S	23	33,04	7	
7.				Extravertní, společenský/á, sebejistý/á, aktivní, hovorný/á, energický/á, optimistický/á. Realistický/á, věcný/á, má tendenci znevažovat záměry druhých a soutěžit s nimi. Hněv a zlost dává jasně najevo. Praktický/á, ale snaží se přemýšlet o tom, jak dělat různé věci nově. Usiluje o rovnováhu mezi užíváním starých a nových postupů.
N	25	20,96	72	
E	47	30,78	99	
O	28	25,85	66	
P	22	27,74	18	
S	32	26,92	76	
8.				Realistický/á, věcný/á, má tendenci znevažovat záměry druhých a soutěžit s nimi. Hněv a zlost dává jasně najevo. Náhylný/á k psychickému vyčerpání, intenzivně prožívá strach, úzkost a obavy, obtížně zvládá stresové situace. Chová se konvenčně, zastává konzervativní postoje, dává přednost známému a osvědčenému.
N	27	20,76	84	
E	37	31,29	80	
O	22	27,46	16	
P	27	33,82	9	
S	38	33,04	83	

Osobnostní rys/respondent	Naměřená hodnota	Průměr populace	Percentil	Hodnocení naměřených hodnot
9.				Introvertní, zdrženlivý/á, vážný/á, samostatný/á. Je nejraději sám/sama nebo s lidmi, kteří jsou jemu/jí blízcí. V podstatě psychicky vyrovnaný/á, ale občas prožívá pocity viny, strachu nebo smutku. Není příliš výkonný/á, občas nedbalý/á a lehkomyšlný/á. Spíše si věci předem neplánuje.
N	21	19,68	63	
E	18	32,20	-	
O	23	28,44	9	
P	28	31,80	21	
S	22	30,68	14	
10.				Průměrně aktivní, je sice rád/a ve společnosti, ale na druhé straně si cení soukromí. Chová se konvenčně, zastává konzervativní postoje, dává přednost známému a osvědčenému. V podstatě psychicky vyrovnaný/á a schopný/á zvládat stresové situace, ale občas prožívá pocity viny, strachu nebo smutku.
N	18	19,68	51	
E	36	32,20	68	
O	19	28,44	7	
P	29	31,80	29	
S	25	30,68	31	
11.				Svědomitý/á, výkonný/á, ctížádostivý/á, pilný/á, s pevnou vůlí. Stanovuje si vysoké cíle a jejich dosažení. Realistický/á, věcný/á, má tendenci znevažovat záměry druhých a soutěžit s nimi. Průměrně aktivní, je sice rád/a ve společnosti, ale na druhé straně si cení soukromí.
N	14	20,76	22	
E	33	31,29	57	
O	29	27,46	70	
P	29	33,82	14	
S	41	33,04	94	
12.				Soucitný/á, laskavý/á, vlídný/á pomáhá druhým, spolupracuje s nimi a předchází konfliktům. Není příliš výkonný/á. Spíše si věci předem neplánuje. Klidný/á, psychicky vyrovnaný/á i ve stresových situacích odolný/á vůči psychickému vyčerpání.
N	12	20,96	14	
E	25	30,78	24	
O	32	25,85	82	
P	36	27,74	93	
S	14	26,92	6	

Osobnostní rys/respondent	Naměřená hodnota	Průměr populace	Percentil	Hodnocení naměřených hodnot
13.				Otevřený/á novým zážitkům a zkušenostem. Zvědavý/á, s bohatou fantazií a širokými zájmy. Často se chová nekonvenčně. Není příliš výkonný/á, občas nedbalý/á a lehkomyšlný/á. Spíše si věci předem neplánuje. Průměrně aktivní, je sice rád/a ve společnosti, ale na druhé straně si cení soukromí.
N	24	19,68	70	
E	32	32,20	60	
O	38	28,44	97	
P	28	31,80	21	
S	19	30,68	7	
14.				Spolehlivý/á a průměrně výkonný/á. Obecně má stanoveny jasné cíle, ale někdy je schopen/schopna, práci odložit. V podstatě srdečný/á, důvěřivý/á a přívětivý/á, ale občas může být tvrdohlavý/á a s druhými spíše soutěží než spolupracují. Klidný/á, psychicky vyrovnaný/á i ve stresových situacích.
N	12	19,68	14	
E	27	32,20	31	
O	25	28,44	26	
P	34	31,80	68	
S	34	30,68	65	
15.				Svědomitý/á, výkonný/á, ctizádostivý/á, pilný/á, s pevnou vůlí. Stanovuje si vysoké cíle. Soucitný/á, laskavý/á, vlídný/á, předchází konfliktům. Klidný/á, psychicky vyrovnaný/á i ve stresových situacích odolný/á vůči psychickému vyčerpání.
N	13	20,96	16	
E	33	30,78	63	
O	19	25,85	18	
P	36	27,74	93	
S	40	26,92	96	
16.				Není příliš výkonný/á, občas nedbalý/á a lehkomyšlný/á. Soucitný/á, laskavý/á, vlídný/á pomáhá druhým, spolupracuje s nimi. Otevřený/á novým zážitkům a zkušenostem. Zvědavý/á, extravertní, společenský/á, sebejistý/á, hovorný/á.
N	18	20,96	37	
E	41	30,78	92	
O	38	25,85	94	
P	40	27,74	99	
S	15	26,92	8	

Osobnostní rys/respondent	Naměřená hodnota	Průměr populace	Percentil	Hodnocení naměřených hodnot
17.				Otevřený/á novým zážitkům a zkušenostem. Zvědavý/á, s bohatou fantazií a širokými zájmy. Často se chová nekonvenčně. Není příliš výkonný/á, občas nedbalý/á a lehkomyšlný/á. Spíše si věci předem neplánuje. Průměrně aktivní, je sice rád/a ve společnosti, ale na druhé straně si cení soukromí.
N	25	19,68	73	
E	32	32,20	60	
O	34	28,44	82	
P	27	31,80	19	
S	22	30,68	14	
18.				Klidný/á, psychicky vyrovnaný/á i ve stresových situacích odolný/á vůči psychickému vyčerpání. Soucitný/á, spolupracuje s nimi a předchází konfliktům. Extravertní, společenský/á, sebejistý/á. Svědomitý/á, výkonný/á, ctizádostivý/á, pilný/á, s pevnou vůlí.
N	2	19,68	-	
E	44	32,20	97	
O	34	28,44	82	
P	43	31,80	-	
S	41	30,68	90	
19.				Průměrně aktivní, je sice rád/a ve společnosti, ale na druhé straně si cení soukromí. Svědomitý/á, výkonný/á, ctizádostivý/á, pilný/á, s pevnou vůlí. V podstatě psychicky vyrovnaný/á a schopný/á zvládat stresové situace, ale občas prožívá pocity viny, strachu nebo smutku.
N	19	19,68	60	
E	33	32,20	60	
O	29	28,44	58	
P	32	31,80	48	
S	36	30,68	73	
20.				Klidný/á, psychicky vyrovnaný/á i ve stresových situacích odolný/á vůči psychickému vyčerpání. Soucitný/á, laskavý/á, vlídný/á pomáhá druhým, spolupracuje s nimi a předchází konfliktům. Průměrně aktivní, je sice rád/a ve společnosti, ale na druhé straně si cení soukromí.
N	6	19,68	9	
E	34	32,20	63	
O	24	28,44	24	
P	38	31,80	90	
S	31	30,68	53	

Osobnostní rys/respondent	Naměřená hodnota	Průměr populace	Percentil	Hodnocení naměřených hodnot
21.				
N	0	19,68	-	Klidný/á, psychicky vyrovnaný/á i ve stresových situacích odolný/á vůči psychickému vyčerpání. Svědomitý/á, výkonný/á, ctížádostivý/á, pilný/á, s pevnou vůlí. Stanovuje si vysoké cíle a jejich dosažení. Extravertní, společenský/á, sebejistý/á, aktivní, hovorný/á, energický/á, optimistický/á. Chová se konvenčně.
E	45	32,20	97	
O	22	28,44	9	
P	37	31,80	90	
S	45	30,68	97	
22.				
N	15	19,68	31	Svědomitý/á, výkonný/á, ctížádostivý/á, pilný/á, s pevnou vůlí. Stanovuje si vysoké cíle a jejich dosažení. Klidný/á, psychicky vyrovnaný/á i ve stresových situacích odolný/á vůči psychickému vyčerpání. Realistický/á, věcný/á, má tendenci znevažovat záměry druhých a soutěžit s nimi. Hněv a zlost dává jasně najevo.
E	38	32,20	78	
O	29	28,44	58	
P	30	31,80	34	
S	39	30,68	87	
23.				
N	2	19,68	-	Klidný/á, psychicky vyrovnaný/á i ve stresových situacích odolný/á vůči psychickému vyčerpání. Otevřený/á novým zážitkům a zkušenostem. Zvidavý/á, s bohatou fantazií a širokými zájmy. Často se chová nekonvenčně. Svědomitý/á, výkonný/á, ctížádostivý/á, pilný/á, s pevnou vůlí. Stanovuje si vysoké cíle a jejich dosažení.
E	38	32,20	78	
O	43	28,44	-	
P	32	31,80	48	
S	38	30,68	85	
24.				
N	26	19,68	73	Introvertní, zdrženlivý/á, vážný/á, samostatný/á. Je nejraději sám/sama nebo s lidmi, kteří jsou jemu/jí blízcí. Realistický/á, věcný/á, má tendenci znevažovat záměry druhých a soutěžit s nimi. Hněv a zlost dává jasně najevo. Není příliš výkonný/á, občas nedbalý/á a lehkomyšlný/á. Spíše si věci předem neplánuje.
E	20	32,20	-	
O	28	28,44	53	
P	27	31,80	19	
S	24	30,68	29	

Osobnostní rys/respondent	Naměřená hodnota	Průměr populace	Percentil	Hodnocení naměřených hodnot
25.				Realistický/á, věcný/á, má tendenci znevažovat záměry druhých a soutěžit s nimi. Hněv a zlost dává jasně najevo. Extravertní, společenský/á, sebejistý/á, aktivní, hovorný/á, energický/á, optimistický/á. Praktický/á, ale snaží se přemýšlet o tom, jak dělat různé věci nově. Usiluje o rovnováhu mezi užíváním starých a nových postupů.
N	17		46	
E	40		85	
O	29		58	
P	27		19	
S	30		51	
26.				Chová se konvenčně, zastává konzervativní postoje, dává přednost známému a osvědčenému. Svědomitý/á, výkonný/á, ctizámostivý/á, pilný/á, s pevnou vůlí. Stanovuje si vysoké cíle a jejich dosažení. Realistický/á, věcný/á, má tendenci znevažovat záměry druhých a soutěžit s nimi. Hněv a zlost dává jasně najevo.
N	19		60	
E	29		39	
O	23		9	
P	28		21	
S	43		92	
27				Otevřený/á novým zážitkům a zkušenostem. Zvědavý/á, s bohatou fantazií a širokými zájmy. Často se chová nekonvenčně. Není příliš výkonný/á, občas nedbalý/á a lehkomyšlný/á. Spíše si věci předem neplánuje. Realistický/á, věcný/á, má tendenci znevažovat záměry druhých a soutěžit s nimi. Hněv a zlost dává jasně najevo. Průměrně aktivní, je sice rád/a ve společnosti, ale na druhé straně si cení soukromí.
N	24	19,68	70	
E	32	32,20	60	
O	38	28,44	97	
P	28	31,80	21	
S	19	30,68	7	
28.				Chová se konvenčně, zastává konzervativní postoje, dává přednost známému a osvědčenému. Náhylný/á k psychickému vyčerpání, intenzivně prožívá strach, úzkost a obavy, obtížně zvládá stresové situace. Realistický/á, věcný/á, má tendenci znevažovat záměry druhých a soutěžit s nimi.
N	23	19,68	70	
E	28	32,20	39	
O	21	28,44	7	
P	26	31,80	17	
S	32	30,68	56	

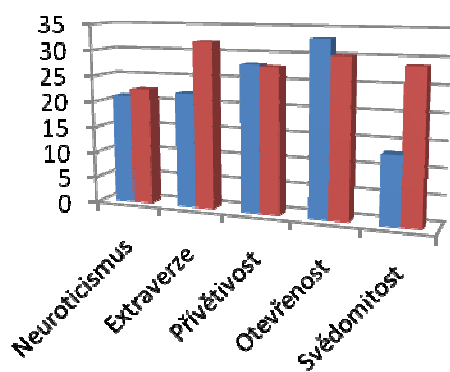
Osobnostní rys/respondent	Naměřená hodnota	Průměr populace	Percentil	Hodnocení naměřených hodnot
29.				Otevřený/á novým zážitkům a zkušenostem. Zvědavý/á, s bohatou fantazií a širokými zájmy. Často se chová nekonvenčně. Náchylný/á k psychickému vyčerpání, intenzivně prožívá strach, úzkost a obavy, obtížně zvládá stresové situace. Realistický/á, věcný/á, má tendenci znevažovat záměry druhých a soutěžit s nimi. Hněv a zlost dává jasně najevo.
N	29	19,68	82	
E	35	32,20	65	
O	38	28,44	97	
P	27	31,80	19	
S	35	30,68	65	
30.				Chová se konvenčně, zastává konzervativní postoje, dává přednost známému a osvědčenému. Klidný/á, psychicky vyrovnaný/á i ve stresových situacích odolný/á vůči psychickému vyčerpání. Introvertní, zdrženlivý/á, vážný/á, samostatný/á. Je nejraději sám/sama nebo s lidmi, kteří jsou jemu/jí blízcí. Není příliš výkonný/á, občas nedbalý/á a lehkomyšlný/á. Spíše si věci předem neplánuje.
N	12	19,68	14	
E	26	32,20	24	
O	21	28,44	7	
P	35	31,80	75	
S	24	30,68	29	
31.				Otevřený/á novým zážitkům a zkušenostem. Zvědavý/á, s bohatou fantazií a širokými zájmy. Často se chová nekonvenčně. Klidný/á, psychicky vyrovnaný/á i ve stresových situacích odolný/á vůči psychickému vyčerpání. Průměrně aktivní, je sice rád/a ve společnosti, ale na druhé straně si cení soukromí. Není příliš výkonný/á, občas nedbalý/á a lehkomyšlný/á. Spíše si věci předem neplánuje.
N	11	19,68	14	
E	31	32,20	58	
O	37	28,44	95	
P	32	31,80	48	
S	27	30,68	39	

2. Výsledné grafy NEO jednotlivých probandů

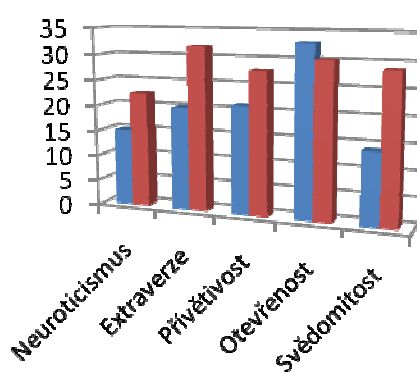
Následující grafy znázorňují konkrétní výsledky jednotlivých probandů v osobnostní části dotazníku. Jsou zde zařazeny kvůli poměrně velkému zájmu jednotlivých testovaných pilotů o zpracované výsledky. Lze z nich také poměrně snadno vyčíst různorodost paraglidingové populace. Pro znázornění výsledku byl zvolen parametr NEO, kvůli základní otázce tohoto šetření, kterou je vliv osobnosti na výkon sportovce.

- - průměr obyvatelstva
- - testovaný pilot

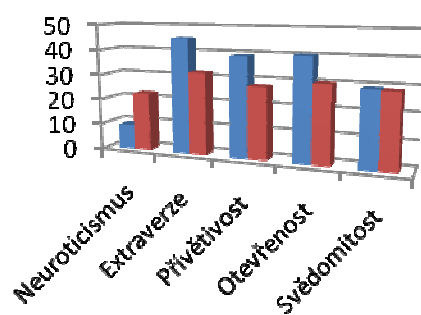
1.

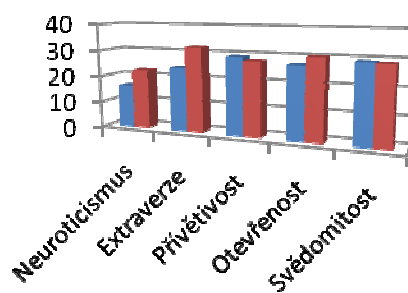
2.

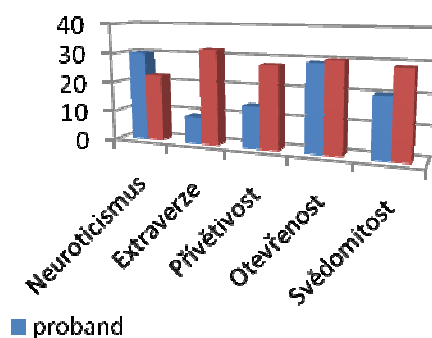
3.

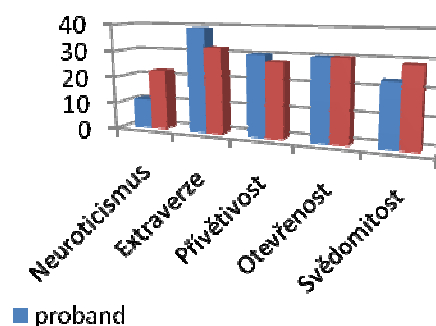
4.

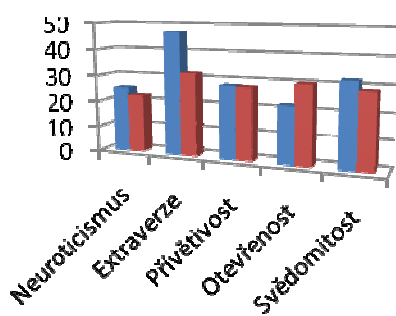
5.

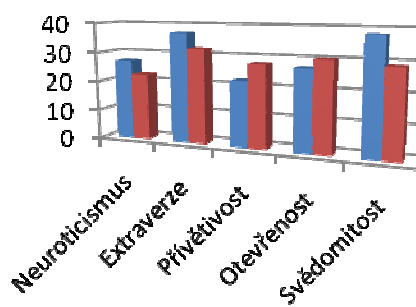
6.

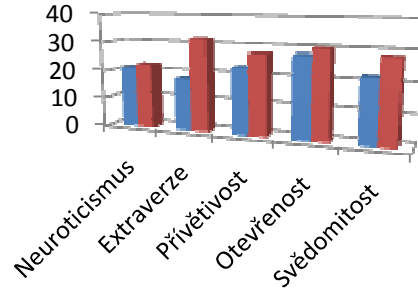
7.

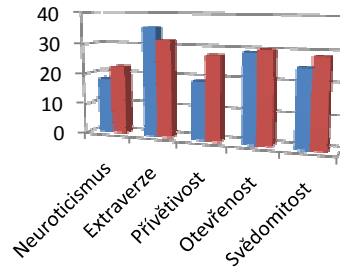
8.

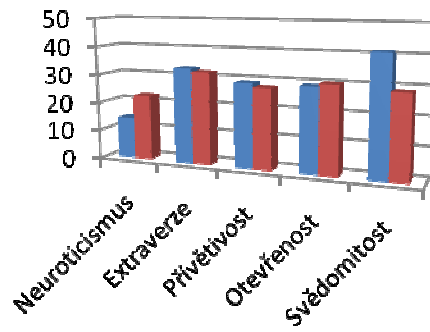
9.

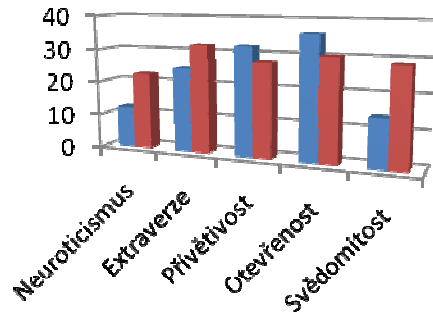
10.

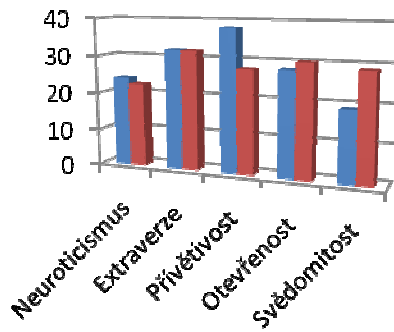
11.

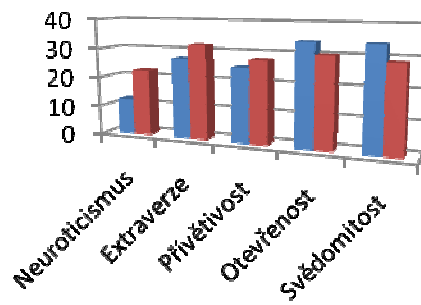
12.

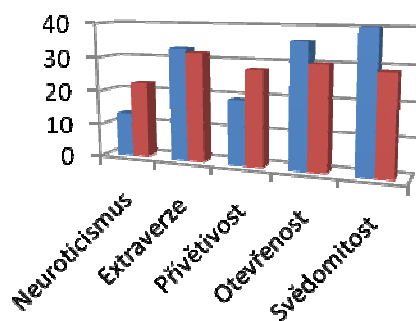
13.

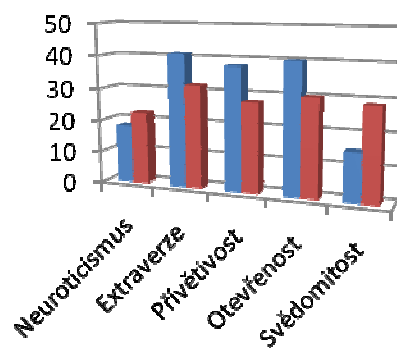
14.

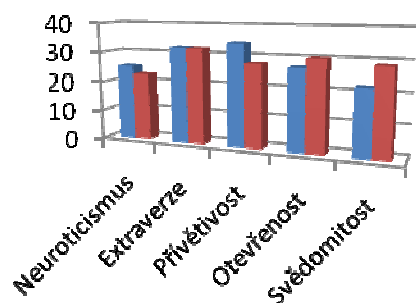
15.

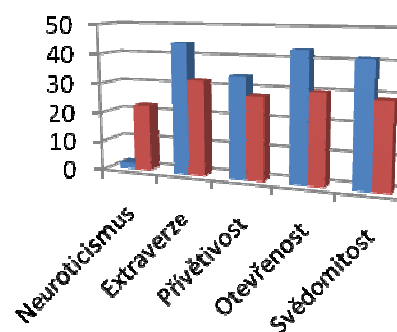
16.

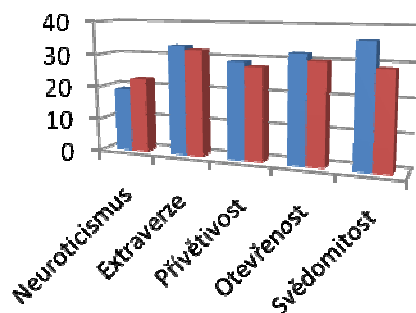
17.

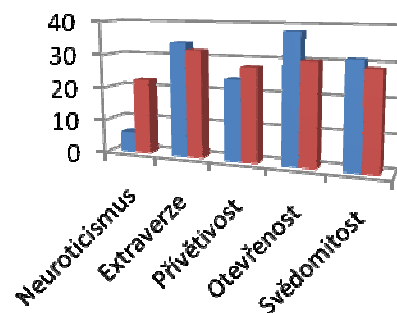
18.

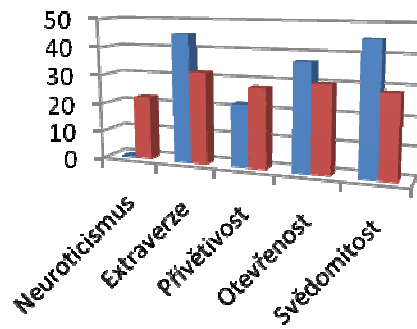
19.

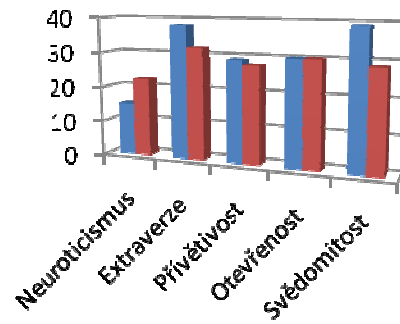
20.

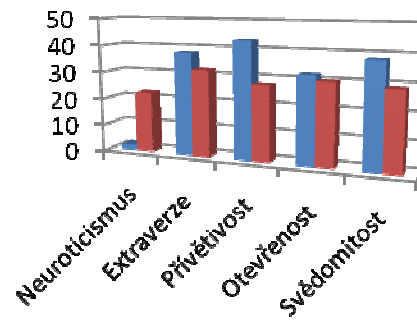
21.

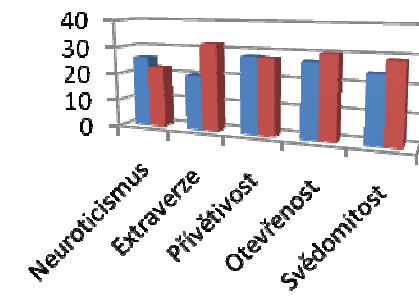
22.

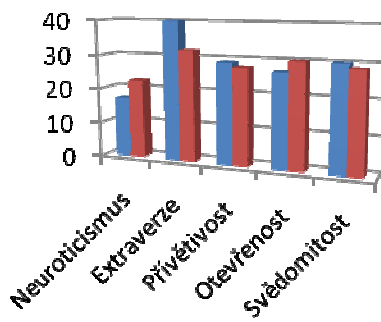
23.

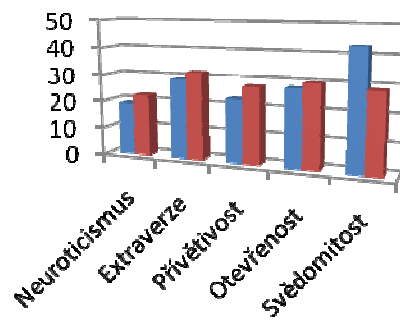
24.

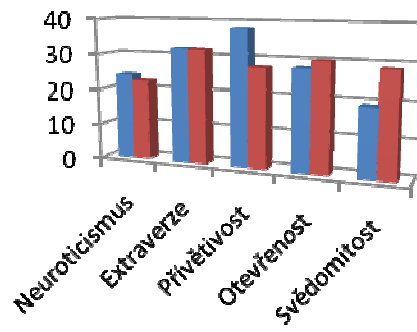
25.

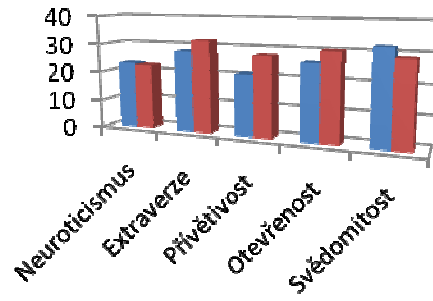
26.

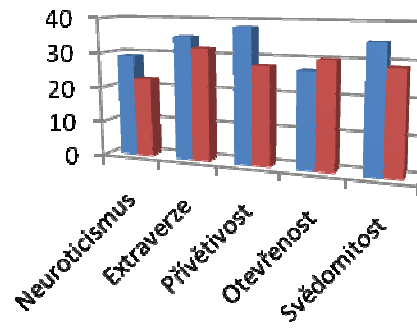
27.

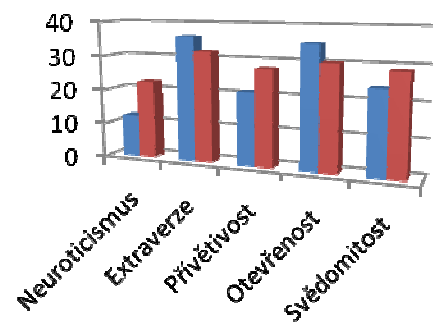
28.

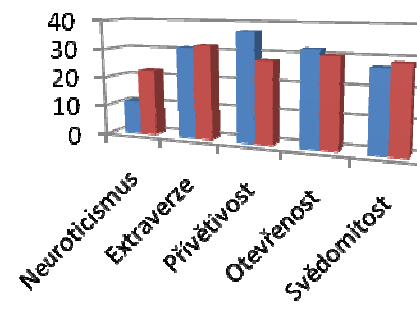
29.

30.

31.

3. Normy NEO

Soubor analyzovaný pro účel manuálu (NOEPS) obsahuje dva různě velké soubory osob různého věku (15-21 let a 22-75 let), v nichž je věk přibližně normálně rozložen. Při tvorbě norem je také nutné uvažovat o rozdílech mezi muži a ženami. Soubor mužů a žen a také soubory definované podle věku obsahují různé počty osob, proto bylo nutné pro porovnání místo t-testu použít korelaci jednotlivých škál a dichotomickými proměnnými definovanými na základě pohlaví a věkových skupin (Cohen, Cohenová, 1983), tzn. Bodově-biseriální korelaci (např. McDonald, 1999). Výsledky této analýzy jsou uvedeny v následující tabulce.

Bodově-biseriální korelace škál NEO pětifaktorového osobnostního inventáře a skupin definovaných na základě pohlaví a věku

	<i>Korelace s věkovými skupinami</i>			<i>Korelace s pohlavím</i>		
	Celý soubor	15-21 let	22-75 let	Celý soubor	Muži	Ženy
Neuroticismus	0,154**	0,194**	0,058	-0,110**	-0,049	-0,176**
Extraverze	0,100**	0,134**	-0,050	-0,024	0,059	-0,082*
Otevřenost	0,181**	0,220**	-0,069	-0,001	0,109*	-0,098*
Přívětivost	0,232**	0,209**	0,151*	0,245**	0,183**	0,240**
Svědomitost	0,143**	0,105**	0,144*	0,240**	0,148**	0,261**
	N=1101	N=907	N=194	N=1103	N=416	N=685

Poznámky: *- korelace významná na 5% hladině významnosti, **-korelace významná na 1% hladině významnosti

V celém nerozděleném souboru jsou statisticky významné vztahy pohlaví a škál NEO pětifaktorového osobnostního inventáře. Všechny korelace jsou kladné, což znamená (muži jsou kódováni číslem 1 a ženy číslem 2), že ženy se hodnotí ve všech pěti škálách více než muži. Tyto vztahy bez výjimky platí u věkové skupiny 15-21 let, kdežto u

skupiny 22-75 let platí pouze u škál Přívětivosti a Svědomitosti. V přívětivosti a Svědomitosti se statisticky významně liší také obě skupiny definované na základě věku. Skupina starších respondentů se v průběhu hodnotí jako přívětivější a svědomitější. U ostatních škál již výsledky nejsou jednoznačné. Za zmínku stojí rozdíl v průměrech věkových skupin škály Neuroticismus u žen. Ženy ve skupině 22-75 let se posuzují jako méně neurotické než ženy ve věku 15.21 let. Průměry pro posouzení rozdílů v úrovních jednotlivých škál ve skupinách jsou uvedeny v následující tabulce.

Správně by měli být normy vytvořeny pro skupiny definované na základě věku i pro obě pohlaví zvlášť. Protože ale mužů ve věku 22-75 let je v souboru pouze 41, je nutné upozornit na to, že normy speciálně u této skupiny respondentů je nutné brát pouze informativně (s podrobnějšími normami je nutné počkat, až se shromáždí větší soubor dat). Podobně jako v případě norem obsažených v americkém manuálu byly použity percentily. Pod každou skupinou je uveden rozsah souboru, na jehož základě byly percentily vypočteny.

4. Percentil pro ženy

HS	ženy					ženy 15-21					ženy 22-75					celý soubor (m+ž)						
	N	E	O	P	S	N	E	O	P	S	N	E	O	P	S	N	E	O	P	S		
4																						
5																1						
6										1						1						
7										1						2						
8	1					1				1	1					3						
9	2				1	2				1	3	1				4						
10	4				1	3				1	6	1				6					1	
11	5	1			1	4				2	9	2				8					2	
12	8	1			2	7	1	1		2	12	2				10	1	1	1	1	2	
13	11	2	1		2	9	1	1		3	16	3				13	1	2	1	1	3	
14	14	2	1		3	12	1	1		4	22	3	1			16	1	2	2	2	4	
15	17	2	2	1	3	15	2	2	1	4	26	3	2	1		20	1	3	2	2	5	
16	21	3	3	1	4	19	3	3	1	5	29	3	3	1	1	25	2	5	3	3	5	
17	24	3	4	1	6	23	3	4	1	7	33	3	3	1	1	28	3	6	3	3	7	
18	29	4	5	2	7	26	4	5	3	8	39	5	4	1	3	33	4	8	5	5	9	
19	32	5	7	4	8	29	4	7	4	9	43	7	6	2	3	36	5	11	6	6	11	
20	38	6	8	5	11	35	6	8	5	13	48	7	9	3	3	41	7	14	8	8	14	
21	42	8	12	7	14	38	8	12	7	16	57	7	11	3	5	46	9	17	10	10	17	
22	47	10	15	8	16	43	11	15	9	19	61	8	16	4	5	50	11	21	12	12	20	
23	52	12	21	11	20	47	12	21	12	23	67	13	21	5	7	56	13	27	15	15	24	
24	57	17	26	13	23	53	17	26	15	27	70	18	28	6	9	61	18	31	18	18	28	
25	62	18	31	16	25	58	17	30	18	29	75	20	33	6	12	66	20	36	21	21	31	
26	67	21	35	19	30	62	20	33	22	35	82	24	40	6	14	70	24	42	25	25	36	
27	71	25	44	25	34	67	24	41	30	39	84	31	52	9	16	74	28	50	31	31	41	
28	73	29	51	30	39	69	27	47	35	45	85	35	64	11	20	76	32	56	37	37	45	
29	76	33	56	34	45	73	31	52	40	51	88	38	70	14	26	80	36	61	42	42	51	
30	80	38	60	40	51	77	36	56	46	57	91	43	73	18	30	83	40	65	48	48	57	
31	83	41	67	49	55	80	39	64	55	61	92	49	75	26	34	85	45	70	56	56	60	
32	86	45	72	54	63	83	43	70	60	69	94	52	78	31	39	88	50	75	61	61	67	
33	87	49	77	61	70	85	46	75	66	77	95	57	84	43	45	90	54	79	68	68	73	
34	89	54	81	68	76	87	53	78	73	82	95	60	90	51	54	91	59	83	74	74	78	
35	91	59	84	75	79	90	58	82	79	85	97	64	92	58	58	93	64	86	79	79	81	
36	93	67	88	80	84	92	65	86	84	89	97	73	94	67	67	95	71	89	85	85	86	
37	95	71	90	87	87	94	68	89	90	91	98	80	95	75	75	96	75	91	89	89	89	
38	96	76	92	92	90	95	73	91	94	93	98	85	98	84	83	97	79	93	93	93	91	
39	97	81	95	94	93	96	80	95	96	95	99	86	98	90	88	97	84	96	95	95	94	
40	97	86	97	96	95	97	84	96	98	97	99	92	98	92	89	98	87	97	97	97	95	
41	98	89	98	98	96	98	88	98	98	97		93		97	94	98	90	99	98	96	96	
42	99	92	99	99	97	98	91	98	98	97		95			98	99	92	99	99	97	97	
43	99	94	99	99	98	99	93	99	99	98		96			98	99	94	99	99	98	98	
44	99	96	99	99	98	99	95	99	99	98		96			98	99	96	99	99	98	98	
45	99	97	99	99	99	99	97	99	99	99		98			99	98	99	99	99	99	99	
46		98	99	99			99	99	99			98				99	99	99	99	99	99	
47		99	99				99	99								99	99				99	
48																						
	N=685					N=532					N=153					N=1101						

Poznámky pro obě tabulky s percentily: HS=Hrubý skór, N=Neuroticismus, E=Extraverze, O=Otevřenost vůči zkušenosti, P=Prívětivost, S=Svědomitost

5. Percentil pro muže

HS	muži					muži 15-21					muži 22-75					celý soubor (m+ž)					
	N	E	O	P	S	N	E	O	P	S	N	E	O	P	S	N	E	O	P	S	
2																					
3														2							
4	2					1					4										
5	3					2					4					1					
6	3					3					9					1					
7	4					4					9					2					
8	6					5					12					3					
9	8					8					12		2			4					
10	9			1	1	9			1	1	12		2			6				1	
11	12		1	1	2	11		1	2	2	14		4			8				2	
12	14		2	2	2	14		2	2	2	14		7			10	1	1	1	2	
13	16		3	3	4	16		3	3	4	21		7			13	1	2	1	3	
14	20		5	3	5	19		4	4	6	29		7			16	1	2	2	4	
15	25		6	4	7	24	1	6	4	8	31		7			20	1	3	2	5	
16	30	1	8	5	7	29	1	8	6	8	41		7			25	2	5	3	5	
17	34	3	11	6	9	32	3	11	7	10	46		7	2	2	28	3	6	3	7	
18	39	5	14	8	12	37	5	15	9	12	51		7	2	4	33	4	8	5	9	
19	43	6	17	10	15	41	7	18	11	16	60		7	4	7	36	5	11	6	11	
20	46	7	22	12	18	45	8	24	13	19	63		7	7	7	41	7	14	8	14	
21	51	10	26	14	22	49	10	28	15	23	63	2	7	9	12	46	9	17	10	17	
22	56	13	30	17	27	56	13	33	18	28	65	7	9	9	14	50	11	21	12	20	
23	63	15	36	21	31	62	16	39	22	31	70	7	9	12	26	56	13	27	15	24	
24	68	19	40	26	36	68	21	42	28	37	70	9	24	12	29	61	18	31	18	28	
25	72	23	46	30	39	72	24	48	32	40	73	12	26	12	31	66	20	36	21	31	
26	75	28	53	37	46	75	29	55	39	47	73	24	34	17	36	70	24	42	25	36	
27	79	33	60	42	51	80	34	62	45	53	73	31	39	19	39	74	28	50	31	41	
28	82	38	65	48	55	83	38	66	51	56	78	39	53	21	41	76	32	56	37	45	
29	86	41	69	54	60	86	41	71	56	62	82	39	58	29	46	80	36	61	42	51	
30	89	45	73	60	66	89	45	74	63	68	90	46	60	34	51	83	40	65	48	57	
31	90	51	76	68	69	90	50	78	70	71	90	58	65	46	53	85	45	70	56	60	
32	92	58	81	73	74	92	58	82	76	76	90	60	70	48	56	88	50	75	61	67	
33	94	62	83	79	79	94	63	85	81	80	92	60	70	53	63	90	54	79	68	73	
34	95	67	87	83	82	96	68	87	85	84	95	63	82	68	65	91	59	83	74	78	
35	97	73	88	87	84	98	73	89	88	86	95	65	87	75	65	93	64	86	79	81	
36	98	79	91	92	89	98	80	91	93	91	95	68	90	80	73	95	71	89	85	86	
37	99	81	92	93	91	99	82	92	94	93	97	73	95	90	80	96	75	91	89	89	
38	99	84	94	95	93	99	84	94	96	94	97	78	97	90	85	97	79	93	93	91	
39	99	87	96	97	94	99	88	96	98	95	97	82	97	90	87	97	84	96	95	94	
40	99	89	97	98	95	99	89	97	99	96	97	85	97	92	87	98	87	97	97	95	
41	99	91	99	99	96	99	92	99	99	97	97	87		92	90	98	90	99	98	96	
42	99	93	99	99	98	99	93	99	99	98		92		95	92	99	92	99	99	97	
43		95		99	98		95		99	99		92			92	99	94	99	99	98	
44		97			98		97			99		97			92	99	96	99	99	98	
45		98			99		98			99		97			97	99	98	99	99	99	
46		99			99		99			99		97			97		99	99	99	99	
47		99			99		99					97			97		99	99		99	
48																					
	N=416					N=378					N=41					N=1101					

6. Průměry škál pro jednotlivé skupiny

		15-21 let	22-75 let	Celý soubor
Muži	Neuroticismus	20,96	19,68	20,83
	Extraverze	30,78	32,20	30,92
	Otevřenost	25,85	28,44	26,11
	Přívětivost	27,74	31,80	28,14
	Svědomitost	26,92	30,68	27,29
Ženy	Neuroticismus	24,14	20,76	23,39
	Extraverze	32,82	31,29	32,48
	Otevřenost	28,96	27,46	28,63
	Přívětivost	30,42	33,82	31,18
	Svědomitost	28,49	33,04	29,50
Celý soubor	Neuroticismus	22,82	20,53	22,42
	Extraverze	31,97	31,48	31,89
	Otevřenost	27,68	27,67	27,68
	Přívětivost	29,31	33,39	30,03
	Svědomitost	27,84	32,54	28,67

7. Validita NEO pětifaktorového osobnostního inventáře

Faktorová analýza položek NEO pětifaktorového osobnostního inventáře sice potvrdila existenci předpokládané pětifaktorové struktury, ale tento výsledek ještě nepotvrzuje, že jednotlivé škály měří pět obecných rysů osobnosti. Pětifaktorový model (popisu) osobnosti byl původně odvozen na základě lexikální analýzy osobnostně relevantních přídavných jmen, proto bylo provedeno srovnání faktorů odvozených z NEO pětifaktorového osobnostního inventáře s faktory odvozenými ze dvou lexikálních analýz. Míra shody mimo odpovídajícími faktory (NEO pětifaktorového osobnostního inventáře a lexikálními) poskytuje údaje o konvergentní a diskriminační validitě řešit, je analýza tzv. MTMM-matice (mnohorasové mnohometrové matice – Cambell, Fiske, 1959). Tato matice obsahuje korelační koeficienty různých rysů měřených pomocí

různých metod. Princip konvergence podle uvedených autorů znamená, že lze očekávat vysoké korelace mezi stejnými rysy měřenými různými metodami (v tomto případě např. vysoké korelace škály Extraverze) z NEO pětifaktorového inventáře.

8. Charakteristiky jednotlivých osobnostních dimenzí zjišťovaných NEO pětifaktorovým osobnostním inventářem

Lidé s vysokým skórem	Škála	Lidé s nízkým skórem
napjatý neklidný nejistý nervózní labilní hypochondrický	N: Neuroticismus Zjišťuje míru přízpůsobení nebo emocionální nestabilitu, neuroticismus. Rozlišuje jedince náchylné k psychickému vyčerpání a nereálným ideálům od jedinců vyrovnaných a vůči psychickému vyčerpání odolných.	klidný relaxovaný vyrovnaný stabilní sebejistý spokojený uvolněný
sociální aktivní povídací optimistický zábavný orientovaný na lidi	E: Extraverze Zjišťuje kvalitu a kvantitu interpersonálních interakcí, úroveň aktivace, potřebu stimulace.	uzavřený vážný mlčenlivý orientovaný na úkol tichý
konzervativní dobrosrdečný laskavý důvěryhodný pomáhající upřímný důvěryhodný	P: Přívětivost Zjišťuje kvalitu interpersonální orientace a kontinuu od soucítění po nepřátelskost v myšlenkách, pocitech i činech.	cynický surový podezíravý nespolupracující pomstychtivý bezcitný
zvědavý všestranné zájmy imaginativní tvořivý pokrokový originální	O: Otevřenost vůči zkušenosti Zjišťuje aktivní vyhledávání nových zážitků, toleranci k neznámému a jeho objevování	konvenční přízemní úzké zájmy neanalytický neumělecký
spolehlivý pracovitý disciplinovaný přesný puntičkářský pořádkumilovný náročný na sebe	S: Svědomitost Zjišťuje individuální úroveň při organizaci, motivaci a vytrvalosti na cíl zaměřeného chování. Odlišuje spolehlivé, na sebe náročné lidi od těch, kteří jsou lhostejní a nedbalí.	nespolehlivý líný bezcitný nedbalí lhostejný bez vůle požitkářský

Poznámky: Převzato a upraveno podle Pervina (1993)

9. Souhrn výsledků osobnostního dotazníku pro respondenty

Odpovědi vypovídají o následujících charakteristikách

	VYSOKÝ SKÓR	PRŮMĚR	NÍZKÝ SKÓR
NEUROTICISMUS	Náchylný/á k psychickému vyčerpání, intenzivně prožívá strach, úzkost a obavy, obtížně zvládá stresové situace.	V podstatě psychicky vyrovnaný/á a schopný/á zvládat stresové situace, ale občas prožívá pocity viny, strachu nebo smutku.	Klidný/á, psychicky vyrovnaný/á i ve stresových situacích odolný/á vůči psychickému vyčerpání.
EXTRAVERZE	Extravertní, společenský/á, sebejistý/á, aktivní, hovorný/á, energický/á, optimistický/á.	Průměrně aktivní, je sice rád/a ve společnosti, ale na druhé straně si cení soukromí.	Introvertní, zdrženlivý/á, vážný/á, samostatný/á. Je nejraději sám/sama nebo s lidmi, kteří jsou jemu/jí blízcí.
OTVŘENOST VŮČI NOVÝM ZKUŠENOSTEM	Otevřený/á novým zážitkům a zkušenostem. Zvědavý/á, s bohatou fantazií a širokými zájmy. Často se chová nekonvenčně.	Praktický/á, ale snaží se přemýšlet o tom, jak dělat různé věci nově. Usiluje o rovnováhu mezi užíváním starých a nových postupů.	Chová se konvenčně, zastává konzervativní postoje, dává přednost známému a osvědčenému.
PŘÍVĚTIVOST	Soucitný/á, laskavý/á, vlídný/á pomáhá druhým, spolupracuje s nimi a předchází konfliktům.	V podstatě srdečný/á, důvěřivý/á a přívětivý/á, ale občas může být tvrdohlavý/á a s druhými spíše soutěží než spolupracují.	Realistický/á, věcný/á, má tendenci znevažovat záměry druhých a soutěžit s nimi. Hněv a zlost dává jasně najevo.
SVĚDOMITOST	Svědomitý/á, výkonný/á, ctížádostivý/á, pilný/á, s pevnou vůlí. Stanovuje si vysoké cíle a jejich dosažení	Spolehlivý/á a průměrně výkonný/á. Obecně má stanoveny jasné cíle, ale někdy je schopen/schopna, práci odložit.	Není příliš výkonný/á, občas nedbalý/á a lehkomyšlný/á. Spíše si věci předem neplánuje.